Universitatea din București

Emilia Șercan

Deontologie academică.

Ghid practic

Acest ghid a fost realizat în cadrul proiectului Fondul de Dezvoltare Instituțională (FDI) CNFIS-FDI-2017-0245 „Promovarea eticii și deontologiei academice în Universitatea din București”, finanțat de Ministerul Educației prin Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS).

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ŞERCAN, EMILIA
Deontologie academică : ghid practic / Emilia Şercan – Bucureşti : Editura Universităţii din Bucureşti, 2017
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-16-0943-7

174
378

CUPRINS

Dragi studente și studenți,

Prezentul *Ghid practic* este cea de a doua publicație din seria *Deontologie academică* urmând unui *Curriculum-cadru* ce a fost conceput și redactat de o echipă largă de profesori de la mai multe facultăți din cadrul Universității din București.

Ambele publicații au fost elaborate în cadrul unui proiect finanțat prin intermediul Fondului de Dezvoltare Instituțională de către Ministerul Educației Naționale în primul semestru al anului universitar 2017-2018.

E firesc să ne întrebăm, înainte de toate, cui îi folosește un astfel de proiect de ”Promovarea eticii și deontologiei academice în Universitatea din București”?

În primul rând, evident, este dorit de către instituția care l-a construit și implementat. Încă de la înființarea ei, acum mai bine de un veac și jumătate, Universitatea din Buucurești nu a încetat să își propună să formeze studenți capabili și corecți. Profesorii din UB, aflați sau nu în funcții de conducere, au știut și știu că una fără de cealaltă nu se poate. Și, sunt convins, au știut și știu același lucru și numeroasele promoții care au studiat sau studiază în Universitatea noastră.

O conduită onestă, corectă, adecvată din punct de vedere deontologic – al eticii profesionale specifice – servește nu numai prestigiului Universității din București, ci și învățământului românesc în ansamblu, supus în ultimele decenii unor critici corozive și unor alarmante diminuări ale cotelor de încredere, atât înăuntrul țării, cât și în afara ei.

O consolidare a eticii și deontologiei în comunitatea noastră academică este dorită și de către profesorii Universității din București, pentru a se bucura de respectul pe care îl merită, de formatori ai noilor generații de specialiști din România.

Însă o atare preocupare vine întâi și întâi în beneficiul studenților din Universitatea noastră. Ei sunt principalii vătămați ai conduitelor incorecte din instituție.

Spre deosebire de învățământul preuniversitar, o dată cu pășirea în facultate studenții intră într-un mediu educațional puternic competitiv. Rezultatele lor antrenează beneficii – sau, dimpotrivă, dezavantaje – concrete și imediate: în alocarea burselor, a locurilor din cămine, în accesul la mobilități internaționale și multe altele. Și, precum știți, condiția esențială pentru ca orice competiție să-și arate roadele este ca ea să se desfășoare corect și echitabil.

O scurtă poveste.

Radu, Ștefan și Andreea sunt colegi. Radu și Ștefan sunt prieteni. Ștefan s-a pregătit temeinic pentru primul examen, Radu i se plânge că nu a avut timp, iar Ștefan promite să îl ajute. Andreei nu-i place materia respectivă, așa că se mulțumește să răsfoiască notițele de curs. Ștefan ia 10, Radu 9, Andreea 7. La pregătirea pentru al doilea examen, Ștefan intră în criză de timp. Andreea, în schimb, învață pe rupte: e materia ei preferată. Ștefan nu-l mai poate ajuta pe Radu, Andreea, bună colegă, acceptă. Ștefan: 6, Radu: 9, Andreea: 10. În final, Radu are media 9, Andreea, 8.50 iar Ștefan 8. Radu și Andreea intră la reclasificarea anuală la buget, Ștefan, la taxă. Radu și Andreea obțin locuri convenabile la cămin, nu și Ștefan. Numai Radu se califică pentru bursă de studii și bursă Erasmus.

Ștefan și Andreea sunt buni prieteni sau colegi. Radu, în schimb, se descurcă. Ați mai auzit povestea asta?

Se spune că sunt trei componente fundamentale vizate în educație: ce știi (cunoștințe, informații), ce poți (competențe, abilități) și ce ești (valori, atitudini). Învățământul românesc a încercat, încă de acum două decenii, o largă reformă curriculară, în special în preunversitar, pentru a diminua importanța memorării, a ”tocelii”, în beneficiul formării de competențe și de abilități. Rezultatul a fost, din mai multe motive, sub așteptări. Unul dintre aceste motive a fost, fără doar și poate, ignorarea dimensiunii axiologice, privitoare la valori și atitudini. Că României i-au trebuit mai bine de două decenii de la căderea comunismului până să se hotărască să organizeze un bacalaureat corect spune multe.

Prezentul *Ghid practic* vă va ajuta să nu cădeți în capcana uneia dintre cele mai răspândite ispite ale lumii academice contemporane, nu numai în România, ci pretutindeni pe glob: plagiatul. Vă va ajuta să înțelegi de ce este reprobabil plagiatul, cum se definește și cum se recunoaște, cum să îl evitați.

Tehnologiile digitale au realizat un pas colosal în privința democratizării accesului la informație. Pe de altă parte, tot ele au creat impresia falsă că informația pe care o pun la dispoziție este una ”colectivă și anonimă”, și că poate fi însușită de către oricine oricum. Ca și *fake news* care au stârnit îngrijorări planetare, și ”trasul de pe net” e tot o formă de mistificare: nu a adevărului, ci a persoanei care îl rostește. Învățați să fiți voi însevă, voi înșivă!

Calde mulțumiri colegei noastre Emilia Șercan de la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării pentru acest instrument extrem de util, iar vouă, dragi studente și studenți, mult succes în continuare!

Liviu Papadima

Profesor la Facultatea de Litere, prorector al Universității din București

1. MISIUNE ȘI VIZIUNE

Scopul ***Ghidului practic*** este de a contribui la promovarea culturii de integritate academică în Universitatea din București (UB). Acest ***Ghid practic*** se adresează tuturor studenților, masteranzilor și doctoranzilor Universității din București, indiferent de forma de învățământ pe care o urmează (la zi, învățământ la distanță) sau de forma de finanțare (la buget, la taxă). Recomandările cuprinse în ***Ghid*** vor fi luate în considerare și de studenții străini aflați în programe de schimb universitar.

Universitatea din București este promotoarea politicilor de integritate academică atât la nivel instituțional, cât și la nivelul întregii comunități academice românești. Integritatea academică, onestitatea și adevărul sunt valorile pe care studenții și întregul mediu universitar trebuie să le adopte și să le respecte. Proprietatea intelectuală și drepturile de autor reprezintă un element central al activității academice și al politicilor de dezvoltare instituțională, fiind *„esențiale pentru prestigiul și performanțele instituției, pentru reputația membrilor ei și pentru desfășurarea unei vieți academice normale”*[1].

[1] Codul de Etică al Universității din București: http://www.unibuc.ro/n/despre/Codul_de_etica_al_Universitatii_din_Bucuresti.php. Accesat la data de 3 decembrie 2017.

Pentru consolidarea instituțională a Universității din București, ***Ghidul*** își propune să transmită recomandări și sugestii care să ajute la formarea de comportamente și atitudini oneste, la dezvoltarea bunelor practici în deontologia muncii intelectuale ca parte a întregului flux academic, care include procesul de predare, învățare și evaluare. Obiectivul principal al Universității din București este unul formativ, esențial fiind rolul constructiv și de educare a întregii comunități academice în spiritul respectului pentru proprietatea intelectuală și integritatea academică.

Obiectivele punctuale pe care ***Ghidul practic*** își propune să le transmită studenților, masteranzilor și doctoranzilor, în acord cu curriculum-cadru al cursului de Deontologie Academică, sunt următoarele:

- Deprinderea noțiunilor de bază ale deontologiei academice; cunoașterea noțiunilor elementare ale deontologiei academice (înțelegerea și internalizarea lor).
- Cunoașterea normelor explicite (texte cu valoare normativă) sau implicite (cutume, practici) care reglementează conduita academică a muncii intelectuale în activitățile desfășurate în cadrul programelor de studii ale UB.
- Înțelegerea normelor (rațiunea lor, corelarea lor cu alte norme deontologice etc.); explicarea rațiunilor care stau la baza normelor deontologice ale UB.
- Asimilarea normelor (raportarea lor nemijlocită la activitatea academică desfășurată de către fiecare cursant în cadrul programelor de studii ale UB); raportarea acestor norme la standardele disciplinare specifice.
- Asumarea normelor în activitatea academică a cursanților; dezvoltarea unei culturi a responsabilității în munca intelectuală din UB.
- Aplicarea cunoștințelor dobândite în raport cu specializările și nivelurile de studii ale cursanților; punerea în practică a cunoștințelor dobândite în activitățile intelectuale specifice programului de studii urmat.
- Internalizarea bunelor practici de conduită intelectuală; manifestarea unui spirit de solidaritate, reactivitate și suport pentru consolidarea integrității academice în UB[2].

[2] Aceste obiective, într-o formă ușor modificată, au fost aduse la cunoștința studenților masteranzi din anul I de studiu, 2017 – 2018, ai Universității din București prin intermediul suportului de curs al cursului de Deontologie Academică.

2. RESPONSABILITĂȚILE ȘI DREPTURILE ACADEMICE

Universitatea din București a reglementat printr-o serie de prevederi incluse în Carta Universitară și în Codul de Etică dispozițiile menite să asigure promovarea și consolidarea culturii de integritate academică, dar și respectul față de standardele etice și profesionale. În această secțiune ne propunem să explicăm succint principiile de bază care reglementează normele de deontologie academică în Universitatea din București, așa cum decurg ele din Carta Universității și din Codul de Etică.

Membrii comunității academice au o serie de obligații de care trebuie și fie conștienți, și pe care trebuie să le onoreze: responsabilitate față de prezentarea adevărului științific, responsabilitate față de societate, responsabilitate față de colegi și comunitatea științifică, responsabilitate față de ei înșiși și propria lor muncă.

Universitatea din București are ca misiune formarea, cercetarea și contribuția la dezvoltarea societății românești, potrivit Cartei Universitare [art. 4, lit. a), b) și c)]:

- *„Universitatea urmărește formarea unor specialiști competenți și responsabili, înzestrați cu gândire critică, cu capacitate de inovare, cu respect pentru etica profesională, cu abilități de înțelegere a problematicii legate de progresul economic și social, pentru o societate bazată pe cunoaștere.*
- *Universitatea promovează cercetarea fundamentală și pe cea aplicată, în domeniile științelor exacte, științelor inginerești, experimentale, sociale și umaniste, cu scopul de a contribui la progresul cunoașterii, la difuzarea cunoștințelor științifice și a creației artistice, în vederea consolidării unei culturi naționale integrate în spațiul european și deschise la fenomenele de globalizare.*
- *Universitatea contribuie la modernizarea României, prin propunerea de politici publice, de propuneri legislative, prin crearea și îmbunătățirea practicilor instituționale, prin inovare tehnologică și prin comunicare publică națională și internațională”*[3].

[3] Carta Universitară a Universității din București: http://www.unibuc.ro/n/organizare/senat-ub/ docs /2016/sep/27_13_41_23Carta_Universitatii_din_Bucuresti_2016.pdf. Accesată la data de 3 decembrie 2017.

Printre îndatoririle cursanților pe durata studiilor academice, potrivit art. 23, alin. (2), lit. b) din Carta Universității, se numără și obligația *„de a respecta normele de etică și de conduită academică în mediul universitar și de a avea un comportament demn și conform cu regulile de conviețuire socială în afara acestuia”.*

Această îndatorire a studenților este prevăzută și în Regulamentul privind activitatea profesională a studenților[4], la art. 11, lit. b), într-o formă diferită, care se referă și la interacțiunea studenților cu celelalte persoane din comunitatea academică, dar și din afara ei: *„Să respecte normele de etică și de conduită academică privind ordinea, moralitatea și drepturile celorlalți, atât în cadrul Universității, cât și în afară. Studentul este responsabil pentru întregul său comportament”.*

În plus, Regulamentul privind activitatea profesională a studenților include o prevedere care face referire explicită la adoptarea unui comportament onest în raport cu munca de creație a altor persoane: *„Să respecte drepturile de autor ale altor persoane și să recunoască paternitatea informațiilor prezentate în lucrările elaborate”.*

Principalele valori etice promovate de Universitatea din București sunt onestitatea și corectitudinea intelectuală. Plagiatul, copiatul, „fabricarea” rezultatelor de cercetare sau tentativele de corupere, alături de alte comportamente incorecte, sunt practici declarate inacceptabile în Codul de Etică. Respectarea proprietății intelectuale, a drepturilor de autor și a standardelor de integritate academică sunt reglementate prin Codul de Etică al Universității din București, numărându-se printre criteriile de care se ține cont în evaluarea studenților.

Încălcarea proprietății intelectuale, a drepturilor de autor și a standardelor de integritate academică este blamabilă și sancționabilă, chiar dacă s-a produs involuntar. Respectarea proprietății intelectuale este o obligație profesională a tuturor membrilor comunității academice (studenți, masteranzi, doctoranzi, personal didactic și personal de cercetare), încălcarea fiind sancționată cu pedepse care pot include exmatricularea, demiterea sau întreruperea colaborării.

[4] Regulamentul privind activitatea profesională a studenților, http://www.unibuc.ro/n/student/docs/2016/sep/22_16_02_57Regulament_privind_activitatea_profesionala_a_studentilor_2016.pdf. Accesat la data de 6 decembrie 2017.

3. PROPRIETATEA INTELECTUALĂ ȘI DREPTUL DE AUTOR

Proprietatea intelectuală este definită de Oficiul European pentru Drepturi de Autor[5] ca fiind *creația minții* și include invenții (brevete), opere literare și artistice, simboluri (logo-uri), nume, imagini sau desene utilizate în activitățile comerciale. Pentru o mai bună înțelegere a noțiunii de proprietate intelectuală propunem următorul exemplu: sub protecția dreptului de proprietate intelectuală intră poeziile scrise de un poet sau piesele muzicale ale unui compozitor, însă nu și suportul pe care aceste opere se află stocate, respectiv cartea în care au fost publicate poeziile sau compact discul pe care au fost imprimate piesele muzicale.

Dreptul de proprietate intelectuală face parte din categoria drepturilor de proprietate (cum este cel de proprietate privată) și îi permite creatorului sau proprietarului să se bucure de beneficiile rezultate de pe urma muncii sau a investiției sale. Dreptul de proprietate intelectuală este protejat inclusiv prin Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 27), care prevede că „*Fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale și materiale care decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărei autor este”*[6].

[5] Oficiul European pentru Drepturi de Autor, https://www.eucopyright.com/ro/ce-este-proprietatea-intelectuala. Accesat la data de 4 decembrie 2017.
[6] Declarația Universală a Drepturilor Omului, http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf. Accesată la data de 4 decembrie 2017.

Dreptul de autor sau drepturile de *copyright* includ lucrările literare și artistice precum romane, poezii, piese de teatru, periodice (ziare, reviste), site-uri web, programe de calculator, jocuri, baze de date, filme, opere muzicale, opere coregrafice, picturi, fotografii, sculpturi, design arhitectural, hărți, creații publicitare, creații vestimentare etc.

Drepturile conexe se referă la drepturile artiștilor (actori, muzicieni) apărute ca urmare a interpretării unor creații, drepturile producătorilor de înregistrări audio (casete, compact discuri) și drepturile apărute ca urmare a emisiei programelor de radio și televiziune.

Dreptul de autor presupune existența unei *opere* și este protejat de legislația românească prin prevederile cuprinse în Legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe. Prin operă se înțelege *„orice act de creație nou și original, indiferent de valoarea artistică sau științifică a acestuia”* (Turcu, 2017).

Potrivit art. 7 Legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, *„constituie obiect al dreptului de autor operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, cum sunt:*

> *a) scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator;*
>
> *b) operele științifice, scrise sau orale, cum ar fi: comunicările, studiile, cursurile universitare, manualele școlare, proiectele și documentațiile științifice;*
>
> *c) compozițiile muzicale cu sau fără text;*
>
> *d) operele dramatice, dramatico-muzicale, operele coregrafice și pantomimele;*
>
> *e) operele cinematografice, precum și orice alte opere audiovizuale;*
>
> *f) operele fotografice, precum și orice alte opere exprimate printr-un procedeu analog fotografiei;*
>
> *g) operele de artă grafică sau plastică, cum ar fi: operele de sculptură, pictură, gravură, litografie, artă monumentală, scenografie, tapiserie, ceramică, plastica sticlei și a metalului, desene, design, precum și alte opere de artă aplicată produselor destinate unei utilizări practice;*
>
> *h) operele de arhitectură, inclusiv planșele, machetele și lucrările grafice ce formează proiectele de arhitectură;*

i) lucrările plastice, hărțile și desenele din domeniul topografiei, geografiei și științei în general"[7].

Universitatea din București promovează respectarea drepturilor de proprietate intelectuală și a drepturilor de autor și militează pentru protejarea acestora. Codul de Etică al UB prevede în mod explicit faptul că

> *„orice reproducere completă sau incompletă a unor contribuții intelectuale trebuie să fie atribuită adecvat, prin specificarea autorului ei, a operei etc. Neatribuirea corespunzătoare creează confuzii și poate genera lezarea drepturilor morale ale autorilor; ea constituie o încălcare a deontologiei academice și o deficiență (în cel mai bun caz) sau o culpă (în cazurile grave) în ceea ce privește integritatea academică"*[8].

Proprietatea intelectuală și drepturile de autor sunt încălcate, potrivit Codul de Etică, atunci când:

- sunt copiate sau parafrazate idei, texte, argumente, date sau rezultate în mod necorespunzător, fără menționarea autorului și referire la operă;
- sunt prezentate public idei, rezultate de cercetare, ipoteze, date, reprezentări (vizuale, auditive), formule, algoritmi, demonstrații, secvențe de program etc. emise sau create de alte persoane, fără menționarea autorului și referire la operă;
- sunt însușite contribuțiile intelectuale (traduceri, sistematizări, tabele, figuri etc.) fără menționarea autorului și referire la operă;
- se produce o confuzie cu privire la proprietatea intelectuală în urma prezentării publice a unui text scris, vorbit, material video sau audio prin neatribuirea sursei, astfel încât publicul nu poate stabili în mod clar paternitatea asupra operei.

Universitatea din București recomandă cursanților ca propria contribuție la realizarea temelor sau a altor obligații academice să fie una semnificativă și consistentă, simpla compilație a unor citate sau idei din diverși autori, chiar dacă citarea s-a făcut în mod corect, nefiind încurajată.

---

[7] Legea 8/1996 a drepturilor de autor și drepturilor conexe, http://www.orda.ro/fisiere/2015/Legislatie/Lege_8_1996_ultima_modificare_9%20nov_2015.pdf. Accesată la data de 4 decembrie 2017.

[8] Codul de Etică al Universității din București, http://www.unibuc.ro/n/despre/Codul_de_etica_al_Universitatii_din_Bucuresti.php Accesat la data de 3 decembrie 2017.

Prin evaluări, teme sau alte obligații academice se înțelege: teste, examene scrise, evaluări orale, eseuri, referate, rapoarte, portofolii, proiecte, prezentări, interpretări și calcule de date, lucrări de licență, lucrări de disertație sau teze de doctorat. În cazul prezentărilor orale, studenții sunt încurajați să precizeze în mod explicit care este contribuția lor personală și care sunt ideile, informațiile, datele sau rezultatele altor autori, astfel încât să nu lase impresia că furnizează idei și date originale.

Codul de Etică al Universității din București face următoarele recomandări pentru o bună respectare a proprietății intelectuale și a drepturilor de autor:

- cursanții au obligația de a preciza în mod explicit paternitatea asupra unui material reprodus (citarea se face prin referire la autorul operei invocate și utilizarea ghilimelelor), astfel încât preluările să fie delimitate în mod clar de propria contribuție originală;
- studenții trebuie să știe că integritatea academică este lezată și atunci când reproduc și prezintă ca fiind creație proprie materiale pentru care nu există, fie nu au fost revendicate drepturi de autor sau la care autorii au renunțat în mod benevol.

Nu sunt considerate încălcări ale dreptului de autor, din perspectiva Codului de Etică, următoarele situații în care o operă nu este citată:

- citarea fără trimitere către sursă și fără folosirea ghilimelelor a unor contribuții a căror paternitate este cunoscută, intrată în sfera culturii generale sau a cunoașterii comune, și a căror utilizare nu poate genera confuzie și nu poate pune în discuție arogarea frauduloasă a unor merite;
- dacă citatul, deși neatribuit corespunzător, este însoțit de formulări ca: *„se afirmă adesea că...”*, *„s-a mai afirmat uneori și că...”*, *„unii autori au susținut că...”*. Totuși folosirea în mod abuziv a citatelor neatribuite este o practică inacceptabilă și sancționabilă, fiind necesară analizarea fiecărei situații individuale, în funcție de context.

Responsabilitatea juridică și morală

Contribuțiile originale într-o lucrare în care există și fragmente care nu au fost citate adecvat, fiind încălcate proprietatea intelectuală sau drepturile de autor, nu absolvă autorul de răspunderea profesională și morală.
„Responsabilitatea individuală, autonomia evaluării morale față de cea juridică, diferențierea responsabilității și proporționalitatea sancțiunilor, integritatea academică” sunt principiile etice, unanim recunoscute, care stau la baza preocupărilor pentru respectarea proprietății intelectuale, potrivit Codului de Etică.
Membrii comunității academice poartă răspunderea morală personală față de respectarea drepturilor de proprietate intelectuală și a principiilor de bună practică, fiecărei persoane revenindu-i obligația de a se informa cu privire la bunele practici academice ale Universității din București. Necunoașterea acestora nu poate fi considerată o scuză pentru absolvirea de la răspunderea profesională, morală sau juridică.
Întreaga comunitate academică are obligația de a recunoaște și respecta rezultatele și contribuțiile intelectuale ale altor autori, încălcarea proprietății intelectuale și a drepturilor de autor putând să atragă după sine răspunderea în fața justiției. Dincolo de responsabilitatea juridică, există și o responsabilitate morală care decurge din ***Codul de Etică*** și din normele sau cutumele morale adoptate de comunitatea academică. Trebuie știut că, în lipsa elementelor care pot să atragă răspunderea juridică, încălcarea proprietății intelectuale și a drepturilor de autor poate să fie sancționată public și instituțional, Universitatea din București având dreptul de a evalua și sancționa orice încălcare a deontologiei academice.
Toți membrii comunității academice au obligația morală și profesională de a lua atitudine în cazul în care depistează încălcări ale drepturilor de autor, în spiritul apărării principiului integrității academice.

Încălcarea involuntară a proprietății intelectuale

Universitatea din București susține și promovează principiul ***toleranță zero*** față de încălcarea prevederilor legale și morale reglementate de Carta Universității, Codul de

Etică și legislația în vigoare. Există situații în care drepturile de autor pot fi încălcate involuntar, din necunoaștere sau din tratarea cu superficialitate a unor sarcini sau obligații academice. În cazul erorilor accidentale și nesemnificative, a abaterilor care au fost comise din lipsă de experiență sau din neglijență se va proceda la corectarea conduitei studenților și la educarea acestora astfel încât să înțeleagă și să respecte valorile integrității academice și a drepturilor de proprietate intelectuală.

Erorile de atribuire sau omisiunile apărute în procesul de scriere, editare sau montare a înregistrărilor audio-video afectează dreptul de proprietate intelectuală. În situația în care s-a produs o însușire fără intenție a ideilor, rezultatelor sau meritelor altor autori, răspunderea morală este înlăturată și proporția sancțiunii instituționale este redusă, însă nu va fi eliminată total. Erorile accidentale, chiar dacă nu pot fi comparate din punctul de vedere al gravității cu însușirea intenționată a muncii intelectuale a altor autori, vor fi supuse analizei și dezbaterii forurilor instituționale care asigură respectarea calității muncii academice: colectivul de cercetare, departamentul, consiliul facultății sau cel științific, comisia de examen, Comisia de Etică etc.

Încălcarea voluntară a drepturilor de proprietate

Măsurile pe care Universitatea din București le poate lua atunci când drepturile de proprietate intelectuală au fost încălcate în mod deliberat sunt dintre cele mai drastice și pot duce la excluderea studenților vinovați din procesul de evaluare sau din examen, iar în cazurile grave, poate fi aplicată inclusiv sancțiunea de exmatriculare. Pentru situațiile considerate grave, dincolo de analiza consiliilor facultăților, consiliilor științifice sau a decanatelor, se poate cere expertiza Comisiei de Etică a Universității din București.

În cazul în care au fost constatate încălcări intenționate ale drepturilor de proprietate intelectuală de către studenți, cadrele didactice vor anunța imediat conducerea facultății și vor prezenta dovezile adunate, ținându-se cont de *principiul bunei-credințe* și cel al *transparenței*. Universitatea din București nu tolerează lansarea în spațiul academic a unor acuzații vagi și întreținerea unei stări de suspiciune prin sugerarea unor presupuse abateri, fără a se lămuri în cel mai scurt timp situația incriminată.

4. LIPSA DE INTEGRITATE ACADEMICĂ

Prin tradiție, studenții care aderă la mediul academic își asumă responsabilitatea de a învăța și de a realiza creații originale. Cursanții trebuie să prezinte atunci când sunt evaluați doar teme realizate de ei, care le reflectă cunoștințele și potențialul intelectual, recunoscând în mod explicit atunci când folosesc cuvintele, ideile sau rezultatele muncii altor persoane. Lipsa de onestitate academică se poate manifesta prin orice acțiune sau comportament adoptat cu scopul de a obține un avantaj academic nemeritat sau care denaturează sau ar putea denatura notarea studenților și, implicit, ierarhizarea și clasificarea acestora.

Exemple de comportamente neoneste

Înșelăciunea academică – înseamnă fraudarea, păcălirea sau lipsa de corectitudine în spațiul academic, cu scopul de a obține o notă de trecere sau o notă mai mare sau pentru a realiza numărul de prezențe obligatorii. Tentativa de înșelăciune academică este și ea considerată o abatere gravă și atrage după sine aplicarea de sancțiuni. Înșelăciune se poate manifesta în diverse modalități:

- copierea sau încercarea de copiere în timpul unui examen sau evaluări;
- obținerea de răspunsuri de la un coleg în timpul unui examen sau evaluări;
- colaborarea sau consultarea în timpul unui examen cu alți colegi;
- schimbul de rezultate sau informații în timpul unui examen cu alți colegi;
- folosirea de fițuici, notițe sau a altor materiale în timpul unui examen sau evaluări;
- folosirea telefonului sau a altor mijloace electronice (căști) pentru a copia la un examen;
- promovarea unui examen la care s-a prezentat un alt coleg în locul tău;
- prezentarea unor lucrări (eseuri, referate, experimente de laborator etc.) realizate parțial sau integral de un alt coleg;

- prezentarea aceleiași lucrări (eseu, referat, experiment de laborator etc.) la mai multe materii;
- folosirea de scuze mincinoase pentru a motiva întârzierea sau lipsa de la cursuri, seminare sau examene;
- notarea prezențelor pentru colegi absenți.

Sprijinirea înșelăciunii academice – reprezintă ajutorul oferit unui student pentru a lua o notă de trecere la un examen sau pentru a realiza numărul de prezențe obligatorii. Sprijinirea înșelăciunii se poate manifesta în diverse modalități:

- permisiunea oferită unui coleg să copieze din lucrare ta în timpul unui examen sau evaluări;
- furnizarea de răspunsuri unui coleg în timpul unui examen sau evaluări;
- furnizarea către un coleg a unor lucrări realizate anterior de un alt student, cu scopul de a fi prezentate profesorilor;
- scrierea unor eseuri, referate, lucrări de licență sau disertație pentru alți studenți sau realizarea unor experimente sau lucrări de laborator;
- acoperirea absenței unui coleg care nu este prezent la curs;
- vânzarea de eseuri, referate, lucrări de licență sau disertație.

Fabricarea de date – înseamnă confecționarea de date sau rezultate (inclusiv date de teren sau rezultate de laborator) cu scopul de a obține o notă de trecere sau o notă mai mare. Exemple:

- prezentarea unor date ficționale sau a unor date alterate ca fiind reale;
- falsificarea unor interviuri, mărturii, informații sau date și prezentarea lor ca fiind reale;
- adoptarea unui comportament incorect pe teren, cu scopul de a obține anumite tipuri de informații sau răspunsuri;
- adoptarea unor practici incorecte în munca de laborator pentru a obține un anumit rezultat.

Plagiatul – înseamnă preluarea fără a cita (prin indicarea sursei și utilizarea ghilimelelor) a cuvintelor, ideilor, rezultatelor muncii unei alte persoane și prezentarea acestora ca fiind ale tale. Exemple de situații de plagiat:

- copierea unor pasaje întregi din lucrările altor persoane în propriile teme (eseuri, referate, lucrări de licență, de disertație sau teze de doctorat) sau folosirea unor înregistrări, imagini fără a cita autorul;
- folosirea ideilor sau a opiniilor exprimate de alte persoane și a informațiilor publicate în lucrări sau prezentări publice fără a menționa proveniența acestora;
- parafrazarea cuvintelor sau a creației altor autori, prin folosirea unor sinonime sau schimbarea topicii, fără a indica autorul;
- prezentarea lucrării realizate de o altă persoană ca fiind creația studentului.

Încălcarea proprietății intelectuale – se produce atunci când sunt utilizate sau însușite creațiile intelectuale ale altor persoane, cu sau fără a urmări un scop comercial.

- distribuirea neautorizată (inclusiv prin internet) a unor materiale didactice (cursuri universitare, înregistrări) furnizate de către profesori, care sunt protejate de drepturi de autor, cu sau fără scopul de a obține foloase;
- folosirea lucrărilor (eseuri, referate, proiecte, înregistrări, experimente etc.) realizate de alte persoane și prezentarea acestora ca fiind creație personală.

Alte tipuri de comportamente neoneste:

- încercarea de a obține o notă pe o lucrare sau un proiect la realizarea căruia studentul nu a participat;
- includerea într-o echipă de lucru a unui student care nu a luat parte la activități, cu scopul de a fi notat;
- prezentarea unor rezultate similare în urma unei colaborări sau lucru în echipă neautorizat;
- nerespectarea cerințelor și indicațiilor profesorilor;
- perturbarea orelor de curs sau seminar;
- obținerea în mod fraudulos a subiectelor de examen și furnizarea acestora către alți colegi;
- arogarea abuzivă a unor merite pe care studentul nu le are;
- pretinderea de către student a faptului că a transmis electronic o temă pe care nu a trimis-o;
- adoptarea unui comportament discriminator sau abuziv în raport cu alți colegi[9].

[9] Pentru identificarea unora dintre comportamentele incorecte ale studenților am utilizat și răspunsuri primite de la studenții masteranzi din anul I de la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării din

Regulamentul privind activitatea profesională a studenților definește următoarele situații de fraudă academică la art. 54, alin. (2):

„a) plagiatul și autoplagiatul (reciclarea unor lucrări deja prezentate și evaluate);

b) copierea, în orice mod, a rezolvării subiectelor de la alți studenți;

c) comunicarea, prin orice mijloace, cu persoane aflate în afara sau în interiorul sălii de examinare, în scopul rezolvării subiectelor;

d) deținerea de tipărituri sau alte înscrisuri conținând surse de informare privind materia de examen, neautorizate de examinator / comisia de examinare, indiferent dacă acestea au fost sau nu utilizate în timpul probei de evaluare;

e) deținerea de mijloace electronice de comunicare sau de informare sau care permit comunicarea sau informarea, indiferent de natura acestora (telefoane mobile, PDA-uri, notebook-uri, ceasuri etc.) și indiferent dacă acestea au fost sau nu utilizate în timpul probei de evaluare;

f) schimbarea subiectului / subiectelor de examinare, neautorizată de examinatori / comisia de examinare, în scopul fraudării examenului sau colocviului;

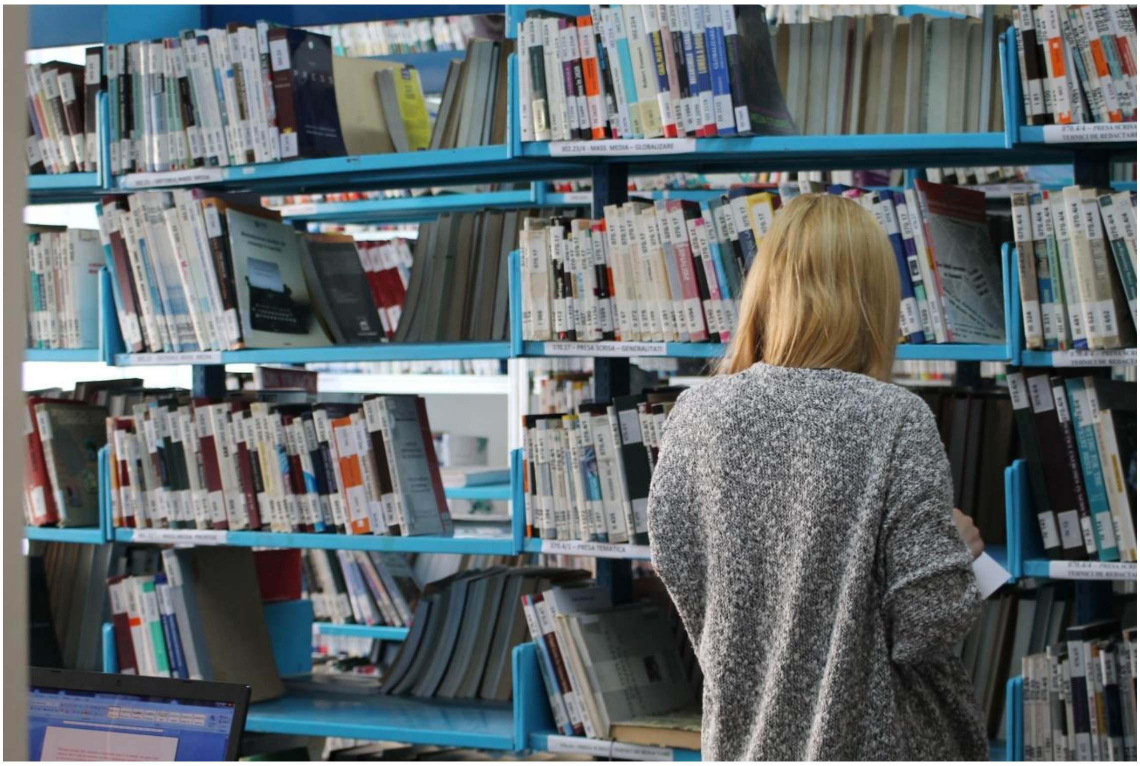
g) înlocuirea lucrării scrise, redactate la examen sau colocviu, cu o lucrare pregătită anterior intrării la examen sau colocviu;

h) fabricarea datelor (modificarea fictivă a informațiilor ori concluziilor și falsa citare din surse inexistente);

i) substituirea de persoană".

---

cadrul Universității din București, care, la cursul din data de 25 noiembrie, au fost rugați să scrie pe câte o foaie ceea ce reprezintă pentru ei lipsa de integritate academică. Am primit un număr de 62 de foi care au conținut între unul și șapte răspunsuri. Cel mai des identificat comportament care arată lipsa de integritate academică a fost plagiatul (28 răspunsuri din 62). O frecvență ridicată a înregistrat și copiatul la examene (11 răspunsuri din 62), în legătură cu care s-au formulat și alte variante, precum copiatul (8 răspunsuri), copiatul de la colegi (4 răspunsuri), oferirea lucrărilor către colegi pentru a copia (două răspunsuri), copiatul fără indicarea sursei (un răspuns).

5. PLAGIATUL

Plagiatul este una dintre cele mai grave forme de încălcare a normelor academice și este una dintre cele mai răspândite practici cu care se confruntă învățământul universitar din lumea întreagă (McCabe *et al*., 2001; Simkin & McLeod, 2010). Indiferent dacă este vorba despre cazuri minore, cum ar fi citarea necorespunzătoare, sau despre preluări masive și intenționate de paragrafe, pagini sau capitole întregi dintr-o carte, plagiatul este considerat o abatere academică gravă.

Etimologia cuvântului *plagiat* provine din latinul *plagarius* al cărui sens inițial era de 'răpitor, seducător' sau 'tâlhar', cuvânt care a intrat mai apoi în limba engleză sub forma *plagiary*, cu înțelesul de persoană care ia în mod abuziv cuvintele sau ideile altuia (Barnhart *apud* Park, 2003).

La nivelul comunității academice internaționale nu există o definiție a termenului de plagiat unanim recunoscută și acceptată, ba chiar există mai multe variante elaborate de diverși autori preocupați de integritatea academică sau chiar de instituții de învățământ.

În ciuda diversității de forme și idei exprimate, toate încercările de definire ale plagiatului s-au concentrat pe ideea de *furt de cuvinte sau idei*.

Mai multe definiții formulate de o serie de autori au fost contabilizate de Reva Fish și Gerri Hura (2013) în articolul ”Students' perceptions of plagiarism”:

„Unul sau mai multe pasaje care erau cuvânt-cu-cuvânt identice ca cele dintr-o altă sursă, preluate fără citare corespunzătoare și ghilimele” (Belter & DuPre, 2009, p. 259).

„Folosirea unor părți sau a întregului text scris de o altă persoană fără recunoștere; prezentarea aceleiași lucrări sau a unei părți din ea, pentru a fi notat, la mai mult de un singur curs, falsificarea de informații” (Colnerud & Rosander, 2009, p. 506).

„Prezentarea ideilor sau cuvintelor unei alte persoane sau a mai multor persoane ca fiind ale tale, fără o recunoaștere corectă, pentru a fi evaluat academic” (Hard, Conway, & Moran, 2006, p. 1.059).

„Plagiatul implică furtul literar, furatul (prin copiere) a cuvintelor sau ideilor altcuiva și prezentarea lor ca fiind ale tale, fără a da credit sursei” (Park, 2003, p. 472).

„Când munca altcuiva (cuvinte și gânduri) este folosită fără atribuire” (Wang, 2008, p. 743).

„Orice procent mai mare de zero detectat de Turn-It-In[10] (după screening)” (Williams *et al*., 2010, p. 294).

Într-o încercare de inventariere a formelor și sensurilor în care a fost folosit de alți autori cuvântul *plagiat*, Chris Park (2003) a enumerat următoarele variante: „păcatul neoriginal”, „păcatul împotriva originalității”, „cel mai rău păcat al scriitorului”, „un atac la adresa drepturilor fundamentale ale omului, a proprietății, a identității”, „un cancer care erodează bogata moștenire a erudiției”, „furt sau deturnare a proprietății intelectuale”, *plagiatorul* fiind descris ca „hoț de gânduri” sau „hoț de idei”.

Dicționarul Explicativ al Limbii Române definește astfel plagiatul: *„A-și însuși, a copia total sau parțial ideile, operele etc. cuiva, prezentându-le drept creații personale; a comite un furt literar, artistic sau științific”*[11].

---

[10] Turnitin este considerat unul dintre cele mai bune soft-uri de detectare electronică a situațiilor de plagiat.

[11] Dicționarul Explicativ al Limbii Române, https://dexonline.ro/definitie/plagiat%20. Accesat la data de 5 decembrie 2017.

O altă definiție a plagiatului, de această dată din perspectivă juridică, este prevăzută la art. 4, alin. (1), lit. d) din Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare:

"Plagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale"[12].

Comunitatea cercetătorilor științifici din România a elaborat propria sa definiție pentru plagiat. Membrii Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI) au ținut cont de definiția cuprinsă în Legea nr. 206/2004, însă varianta elaborată de aceștia are strict aplicabilitate în comunitatea academică:

„Plagierea este preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creație intelectuală a altui autor și prezentarea lor în spațiul public drept componente ale unei opere proprii. Plagiatul este rezultatul acțiunii de a plagia și se referă la opera generată prin preluarea ilegitimă, intenționată sau nu, din punct de vedere deontologic"[13].

Atât comunitatea academică, cât și legislația în vigoare reglementează și sancționează, deopotrivă, noțiunea de *autoplagiat*. Prin *autoplagiat* se înțelege preluarea unui text, a unui fragment sau a unei contribuții personale, care a fost publicată anterior, într-o altă lucrare sau operă fără a se menționa faptul că acea creație nu este prezentată public

[12] Legea 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, http://www.lib.ugal.ro/Legislatie/legislatie_resurse_umane/Legea_206_27_mai_2004.pdf. Accesată la data de 5 decembrie 2017.

[13] Definiția se regăsește în articolul „Spre o diagnoză integrată a plagiatului" semnat de profesorul Dumitru Sandu în textul publicat pe site-ul Contributors http://www.contributors.ro/administratie /educatie/spre-o-diagnoza-integrata-a-plagiatului/. Accesat la data de 6 decembrie 2017. Profesorul Sandu precizează în acest text că membrii CNECSDTI au elaborat un material intitulat „Principii și procedee de identificare a plagiatului", pe care îl publică integral în articolul menționat mai sus, dar care nu a fost încă dat publicității de Ministerul Cercetării și Inovării.

pentru prima oară. Reluarea acelorași creații (articole, capitole de cărți, studii, experimente etc.) în publicații diferite, eventual publicate în alte limbi, chiar dacă se face prin citare, este culpabilă în cazul în care se urmărește crearea unei false impresii de productivitate intelectuală și obținerea unor avantaje academice (promovarea sau câștigarea unor distincții).

În cazul lucrărilor realizate de studenți, aceștia au obligația de a menționa explicit faptul că materialele prezentate au fost expuse anterior și că ele reprezintă o reluare a unor idei, date sau texte. Prezentarea acelorași materiale sau lucrări la materii diferite, cu scopul de a obține calificative, promovarea unor examene sau alte avantaje profesionale, este considerată o încălcare a normelor academice și este sancționată.

Autoplagiatul este definit în modul următor de Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, la art. 4, alin. (1), lit. e):

> *„expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiași sau acelorași autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale”*[14].

Important este ca la finalul acestui subcapitol să reținem că munca unei alte persoane trebuie recunoscută prin atribuire, care, pentru a fi făcută corect, trebuie să îndeplinească două condiții cumulative: (1) porțiunile care nu îi aparțin studentului să fie marcate de ghilimele și (2) autorul să fie menționat explicit, prin referire la titlul lucrării, anul apariției, editura sau jurnalul în care a fost publicată lucrarea.

De ce plagiază studenții

Studiile efectuate în România care au analizat lipsa de integritate academică și cauzele acesteia sunt extrem de puține. Totuși, rezultatele celei mai recente analize, realizate de

[14] Legea 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, http://www.lib.ugal.ro/Legislatie/legislatie_resurse_umane/Legea_206_27_mai_2004.pdf. Accesată la data de 5 decembrie 2017.

un grup de cercetători români conduși de profesorul american Bob Ives, prezintă date care arată că atitudinile lipsite de integritate sunt mai degrabă regula decât excepția. Cercetarea, publicată în jurnalul *Higher Education*, arată că 95% dintre studenții români chestionați (din totalul de 1.127) au declarat că au fost implicați în unul sau mai multe acte care au presupus lipsa de onestitate academică (Bob Ives *et al.*, 2016). Potrivit autorilor, acest procent este cel mai mare raportat într-un studiu, în condițiile în care cercetări realizate în alte țări au declarat rate mai mari de 70%[15].

Jurnalele și lucrările specializate în cercetarea în domeniul educației universitare au publicat în mod constant de-a lungul anilor studii naționale sau transnaționale extrem de variate, care vizează stabilirea modalităților în care se manifestă comportamentele neoneste și cauzele care le generează. Printr-o cercetare realizată în Statele Unite ale Americii la o distanță de zece ani, s-a constat o creștere importantă a nivelului general al lipsei de integritate academică, de la 54,1% în anul 1984 la 61,2% în 1994 (Diekhoff *et al.*, 1996). Studiile care au încercat să determine factorii care influențează comportamentele neoneste ale studenților au identificat faptul că bărbații și studenții mai tineri sunt predispuși să încalce mai des normele universitare decât femeile sau studenții mai în vârstă (Graham *et al.*, 1994; Straw, 2002, Hensley *et al.*, 2013).

Chris Park (2003) plasează pe primul loc în topul cauzelor care îi determină pe studenți să plagieze o „reală lipsă de înțelegere" a faptului că trebuie să acorde credit muncii intelectuale a altor autori, dar și lipsa cunoașterii modalităților de scriere academică, de citare, parafrazare și atribuire corectă a surselor pe care le utilizează în lucrările lor.

Intenția de a obține note mari se situează și ea printre cauzele principalele care determină studenții să adopte comportamente neoneste (McCabe, 2001; Park, 2003), iar înțelegerea diferită a noțiunii de plagiat, din pricina diferențelor culturale în cazul studenților proveniți din țări din afara spațiului anglo-saxon, generează un nivel ridicat al încălcării normelor academice în Statele Unite ale Americii (Park, 2003).

Dorința de a salva timp sau o gestionare ineficientă a timpului dedicat studiului este o altă motivație identificată de specialiști. Atitudinea sfidătoare a unor studenți față de cerințele

---

15 Autorii studiului atrag, totuși, atenția asupra faptului că nu este indicată o comparație a datelor deoarece studiile includ componente diferite de analiză. Alte studii care vizează integritatea academică în mediul universitar românesc au fost realizate de Daniel Teodorescu și Tudorel Andrei, "Faculty and peer influnces on academic integrity: college cheating in Romania", publicat în *Higher Education* (2008) și Irene Glendinning, "Plagiarism policies in Romania", publicat în anul 2014.

impuse de profesori și chiar față de profesori se află printre alte explicații găsite de cercetători (Park, 2003).

Printre cauzele fundamentate științific pentru nivelul ridicat de plagiat în mediul universitar se numără faptul că studenții care au asistat la un comiterea de către un coleg a unui act de plagiat, care nu a fost detectat, sunt mult mai mult predispuși să plagieze și ei (McCabe *et al.*, 2006). Alți studenți nu consideră că presiunile sociale sau regulile și regulamentele academice ar trebui să îi limiteze, arătând un comportament ostil față de norme și autoritate, setul lor personal de valori și atitudini fiind mult mai permisiv (Park, 2003).

Lipsa unor norme clare, a unor coduri de etică, lipsa promovării culturii de integritate, toleranța față de plagiat și față comportamentele neoneste și neaplicarea sancțiunilor în mediul academic contribuie la răspândirea plagiatului (McCabe& Treviño, 1993, 1997).

Accesul facil la cărți, literatură științifică, articole și alte materiale prin intermediul internetului este o altă cauza importantă a plagiatului (McCabe, 2005; Park, 2003). Posibilitatea cumpărării unor lucrări de pe internet, de pe site-uri specializate în vânzarea de lucrări la comandă, este o altă cauză răspândită la nivel internațional. Și în România s-a constat că numărul de pagini web care se ocupă de realizarea de lucrări studențești la comandă a crescut foarte mult în ultimii ani.

Plagiatul intenționat sau neintenționat

Plagiatul intenționat este atunci când plagiatorul își însușește cuvintele, ideile sau munca de creație a unei alte persoane cu bună-știință. Comunitatea academică a identificat mai multe motive care îi determină pe studenți să plagieze în mod intenționat[16]:

- dorința de a obține note mari sau frica de a nu pica un examen;
- când studentul nu înțelege materia la care trebuie să realizeze tema sau nu a înțeles indicațiile primite de la profesor;
- când studentul nu consideră importantă atribuirea surselor;
- când studentul nu lucrează din timp la realizarea temei primite și lasă acest lucru pe ultimul moment;

[16] Pentru a afla mai multe motive care îi determină pe studenți să plagieze este recomandată pagina web a London's Global University https://www.ucl.ac.uk/srs/academic-manual/c0/archive/documents/appendices-older/Appendix_42_-_Plagiarism_.pdf. Accesat la data de 5 decembrie 2017.

- gândul că este cea mai ușoară modalitate de a realiza o temă.

Plagiatul neintenționat poate să apară cel mai des în lucrările studenților atunci când aceștia nu reușesc să își însușească regulile de citare sau nu le interpretează în mod corect. O altă cauză a plagiatului neintenționat poate să fie neînțelegerea ideii de proprietate intelectuală și de respect față de creația intelectuală a unei alte persoane. Plagiatul neintenționat, chiar dacă nu este la fel de grav precum cel intenționat, atrage după sine aplicarea unor sancțiuni disciplinare.

Motive care pot duce la plagiatul neintenționat:

- necunoașterea în profunzime a regulilor de citare și de atribuire a sursei;
- lipsa unui exercițiu continuu al citării în realizarea temelor;
- modalitatea defectuoasă de organizare a unei lucrări aflate în faza de redactare, când studentul uită să pună ghilimele la un paragraf preluat dintr-o altă lucrare;
- lipsa de atenție la redactarea unei lucrări.

Există o serie de materiale care pot fi copiate fără a exista riscul de a fi acuzat de plagiat, ceea ce comunitatea academică internațională numește „cunoașterea comună" sau „cunoașterea universală", însă nu există o graniță clară între ceea ce reprezintă și ceea ce nu reprezintă „cunoașterea comună". Informațiile cuprinse în această categorie sunt unele factuale, cunoscute de marea majoritate a oamenilor, cum ar fi evenimentele istorice, referințele geografice, proverbele, folclorul popular. Totuși, atunci când nu sunteți siguri cu privire la ceea ce reprezintă sau nu „cunoaștere comună", este indicat să citați.

Exemple de „cunoașterea comună":

- Carol I a fost primul rege al României, iar Mihai I a fost ultimul rege al României.
- Nicolae Ceaușescu a fost condamnat la moarte și împușcat în ziua de 25 decembrie 1989 la Târgoviște, în urma unui proces sumar.
- Cristofor Columb a descoperit America în 1492.
- George Washington a fost primul președinte al Statelor Unite ale Americii.
- Uniunea Europeană are 28 de state membre.
- Moldoveanu este cel mai înalt vârf muntos din România.
- „Câinii roșii" este denumirea pe care fanii o folosesc pentru Clubul de Fotbal Dinamo București.

6. FORME DE PLAGIAT

În literatura de specialitate dedicată plagiatului există numeroase tipuri de clasificări făcute de cercetători (Park, 2003; Weber-Wulff, 2014) sau de universități[17]. Platformele electronice (soft-urile) de detectare a plagiatului, precum Turnitin[18] sau iThenticate[19] pun și ele la dispoziția utilizatorilor ghiduri de ierarhizare a tipurilor de plagiat. Încercările de identificare a unei tipologii a plagiatului trebuie înțeleasă din perspectiva eforturilor depuse de specialiștii din comunitatea academică în ideea de a contribui la înțelegerea plagiatului și la limitarea acestuia.

Pentru o mai bună înțelegere a noțiunii de plagiat și a modalităților și formelor pe care le poate lua, vom da o serie de exemple concrete, intenția fiind de le oferi studenților cunoașterea necesară pentru a respecta uzanțele de scriere academică. În acest ghid vom utiliza tipologiile de plagiat propuse de platforma electronică Turnitin și de cercetătoarea germană Debora Weber-Wulff.

Pentru a exemplifica tipurile de plagiat enumerate de platforma electronică Turnitin, am ales un paragraf din cartea *Viitorul puterii*, scrisă de Joseph S. Nye. Acest paragraf a fost modificat sau adaptat astfel încât să ajute la o mai bună exemplificare a situațiilor în care putem vorbi despre plagiat.

a) Plagiatul de tip copy-paste sau clonă

Înseamnă preluarea și folosirea cuvânt cu cuvânt (verbatim) a muncii unei alte persoane fără citare corectă, prin atribuirea sursei și utilizarea ghilimelelor. Potrivit Turnitin, este

[17] Marea majoritate a universităților care ocupă locuri importante în clasamentele internaționale au pe site-urile proprii secțiuni ample dedicate integrității academice, unde sunt prezentate informații inclusiv despre tipuri de plagiat și modalități de revenire. Recomandăm site-urile universităților Harvard, Oxford, Yale, Princeton, Cambridge etc.

[18] Ghidul Turnitin http://turnitin.com/assets/en_us/media/plagiarism_spectrum.php?_ga=2.215361631.994571350.1512570748-1133776615.1507661569. Accesat la data de 6 decembrie 2017.

[19] Ghidul iTthenticate http://www.ithenticate.com/resources/infographics/types-of-plagiarism-research. Accesat la data de 6 decembrie 2017. Trebuie menționat faptul că atât Turnitin, cât și iThenticate au fost dezvoltate de aceeași companie, iParadigms LLC., care deține și site-ul www.plagiarims.org. Turnitin este un soft creat special pentru uzul universităților, pe când iThenticate este destinat companiilor.

cel mai des întâlnit tip de plagiat, fiind și cel mai simplu, în condițiile accesului facil la resurse bibliografice online, înlesnit de conexiunea la internet. Procedeul de copiere se realizează prin simpla utilizare a comenzilor Ctrl + C urmat de Ctrl + V de pe computer sau prin copierea *ad litteram* a conținutului unei lucrări. Pe cât de ușor poate fi executat, pe atât de simplu este de identificat. Porțiunile plagiate prin procedeul *„copy-paste”* pot diferi ca întindere, de la un paragraf la mai multe pagini, subcapitole sau capitole, sau chiar lucrări întregi. Debora Weber-Wulff (2014) atrage atenția asupra situațiilor ilare în care autorul care plagiază un alt autor copiază în lucrarea lui și eventualele greșeli gramaticale, de punctuație, de transcriere sau de spațiere care apar în original. În cazul acestui tip de plagiat intenționalitatea este una evidentă.

Varianta originală	**Varianta plagiată**
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.

b) Plagiatul prin citare parțială

Înseamnă preluarea de conținut dintr-o singură sursă, asupra căruia se fac intervenții minimale. În cazul acestui tip de plagiat sursa originală poate să nu fie indicată deloc sau poate să fie menționată prin notă de subsol sau paranteze, însă nu și prin plasarea între ghilimele a textului preluat. Lipsa ghilimelelor, deși s-a făcut trimiterea către autor face ca respectivul pasaj să fie declarat plagiat.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unei țări, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice mici. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de import. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, America depindea de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel (Nye, 2012, p.81).

c) Plagiatul prin parafrazare

Apare atunci când cuvintele cheie sau unele porțiuni din propoziție sau frază sunt înlocuite cu cuvinte sau expresii sinonimice, dar conținutul de bază este păstrat, sursa originală nefiind menționată. Debora Weber-Wulff denumește această tehnică „plagiat camuflat”. Parafrazarea poate să se rezume la unul sau câteva paragrafe în care au fost operate modificări și se poate întinde până la rescrierea unei lucrări întregi. Acest tip de plagiat poate fi destul de greu de identificat deoarece este modalitatea de mascare prin schimbarea unor cuvinte cu unele cu înțeles identic sau similar, prin schimbarea ordinii cuvintelor într-o frază sau chiar a topicii frazei. Cu toate acestea, scheletul unei idei rămâne același, ideea principală rămâne aceeași, chiar dacă efortul de a ascunde proveniența conținutului este unul important.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea	Deși resursele naturale nu există pe teritoriul unui stat, acest lucru nu este un indicator al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări își pune amprenta pe multe variabile, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de

surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	diversitatea surselor de import. În anii ’70, o serie de specialiști și-au exprimat reținerea cu privire la dependența Statelor Unite de materii prime achiziționate de pe alte piețe și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din 13 materii prime industriale de bază, America depindea de achiziții externe pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.

d) Plagiatul prin mixare

Apare atunci când porțiuni de propoziție sau frază sunt preluate din mai multe surse și sunt folosite în așa fel încât să se potrivească. Acest tip de plagiat este unul „muncit”, însă riscul de a fi depistat nu merită efortul de a combina texte diferite. În acest caz intenționalitatea actului este una evidentă, la fel și încercarea de a ascunde modalitatea de realizare a lucrării.

Varianta originală	**Varianta plagiată**
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	Statele fac eforturi să modeleze structura piețelor spre avantajul propriu, chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul lor. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe aspecte, însă analiștii nu au luat în calcul sursele alternative de materii prime și diversitatea surselor de aprovizionare. Unii specialiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a SUA de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor, însă proiecțiile au fost inexacte din mai multe motive.

e) Plagiatul prin reciclare

Sub această denumire avem de-a face, de fapt, cu autoplagiatul. Înseamnă utilizarea propriei munci a autorului, folosită anterior într-o altă lucrare publicată, la care au fost aduse modificări minimale, fără a se specifica (cita) faptul că respectivul text a mai fost publicat anterior. Platforma iThenticate denumește această procedură și „plagiatul de tip duplicat". Există curente de opinie destul de răspândite în comunitatea academică prin care unii cercetători resping ideea că un text care le aparține și a fost publicat o dată nu mai poate fi republicat. Un text al aceluiași autor poate fi republicat doar cu condiția de a se specifica faptul că nu este o creație nouă, ci una deja adusă la cunoștința publicului. Acest tip de practică este una dezaprobată de comunitatea academică, mai ales atunci când autorul încearcă să obțină un avantaj din republicare. În cazul studenților poate fi vorba despre obținerea unor note sau promovarea unor examene la mai multe materii folosind aceeași lucrare, în cazul cadrelor didactice, promovarea pe o poziție superioară.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii '70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel." Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	În situația în care resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, acest lucru nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. În anii '70, unii analiști și-au exprimat rezerva cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din 13 materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.

f) Plagiatul hibrid

Este modalitatea prin care se combină surse citate corect cu propoziții, fraze sau paragrafe copiate fără referire la sursa originală. Și în acest caz intenția este una evidentă, având în vedere faptul că autorul demonstrează, fără echivoc, că și-a însușit modalitățile de citare impuse de regulile academice.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. „Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare” (Nye, 2012, p. 81). De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. „Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel” (Nye, 2012, p. 81).

g) Plagiatul prin confuzie

Este tipul de plagiat care combină propoziții, fraze sau paragrafe întregi din surse diferite care nu sunt atribuite. Debora Weber-Wulff numește acest tip de plagiat *shake and paste collection,* adică conținut obținut prin amestecare și lipire. Mai exact, acest tip de plagiat combină propoziții sau fraze, una câte una, în așa fel încât conținutul să fie din cât mai multe surse, chiar dacă de multe ori acesta nu se potrivește și nu are cursivitate sau logică. Și în acest caz intenția autorului de a plagia este evidentă, chiar dacă nu folosește nicio formă de citare.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	Uneori oamenii pun semnul egalității între înzestrarea generoasă cu resurse naturale și puterea economică, dar relația este complicată. Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Proiecțiile vulnerabilității SUA la penuria de materii prime au fost inexacte pentru că nu s-a reușit luarea în calcul a tehnologiei și alternativelor. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor.

h) Plagiatul mascat

Este tipul de plagiat mascat prin folosirea unor referințe inexistente sau inexacte despre autorii lucrărilor sau materialele de proveniență a datelor. Autorul încearcă să dezinformeze și oferă informații eronate cu privire la sursa folosită, scopul fiind, de fapt, de a ascunde faptul că a plagiat. Aceste situații pot să apară atunci când se încearcă acoperirea plagiatului nu prin citarea autorului din care au fost preluate informațiile sau textele în mod fraudulos, ci prin citarea autorului citat de acesta. Este vorba, în fapt, despre citarea la a doua mână.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime	„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse”, indică o analiză a *The Economist*. „Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot

importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor”, arată o analiză a Băncii Mondiale. „Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel” (B. Moore, 1999, p. 21).

i) Plagiatul de tip agregat

Apare atunci când autorul folosește în lucrare în mod corect atribuirea sursei originale, prin referire la aceasta și utilizarea ghilimelelor, însă lucrarea nu conține niciun fel de contribuție originală fiind o simplă înșăilare de citate. O lucrare realizată prin această procedură nu are niciun fel de valoare științifică.

Varianta originală	Varianta plagiată
„Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare. De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel.” Nye, Joseph, 2012, *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași, p. 81.	Joseph Nye (2012, p. 81) susține că „Chiar dacă resursele naturale sunt rare pe teritoriul unui stat, lipsa lor nu este un indice al unei puteri economice reduse. Vulnerabilitatea unei țări influențează multe alte aspecte, iar aceasta depinde de existența unor înlocuitori și de diversitatea surselor de aprovizionare”. Același autor a arătat că „De exemplu, în anii ’70, unii analiști și-au exprimat îngrijorarea cu privire la dependența tot mai mare a Statelor Unite de materii prime importate și, așadar, de vulnerabilitatea lor. Din treisprezece materii prime industriale de bază, Statele Unite depindeau de importuri pentru aproape 90% din necesarul de aluminiu, crom, mangan și nichel” (Nye, 2012, p. 81).

Procedee de plagiere

Dacă unii cercetători s-au concertat pe identificarea unor categorii de plagiat, alții și-au canalizat atenția spre explicarea procedeelor prin care se poate plagia, intenția lor fiind

îndreptată, în mod evident, înspre ideea de conștientizare și prevenție. Pentru o mai bună exemplificare a procedeelor de plagiat, vom folosi o serie de tehnici enunțate de Debora Weber-Wulff.

a) Plagiatul prin traducere

Traducerea unor texte dintr-o limbă străină și neatribuirea lor în mod corect este considerată plagiat. Unii studenți consideră că pot masca faptul că au copiat dintr-o sursă prin traducerea parțială sau totală a unor lucrări, însă acest tip de lipsă de onestitate poate fi ușor de descoperit. Chiar dacă traducerea unui text este una de calitate, lucrul acesta nu poate fi considerat muncă originală.

b) Plagiatul peticit

În limba engleză acest tip de plagiat este denumit *patchwriting plagiarism* și a fost definit de către Rebecca Moore Howard (*apud* Weber-Wulff, 2014, p. 9). Este o formă a plagiatului prin parafrazare, care se produce atunci când în interiorul unui text sunt operate o serie de modificări prin înlocuirea unor cuvinte sau expresii cu unele cu sens similar, cu sau fără citarea sursei originale. Acest tip de plagiat, pentru care Universitatea Harvard folosește denumirea de plagiat mozaic, este ușor de descoperit, însă ridică o problemă la identificarea surselor, având în vedere faptul că acestea pot fi în număr ridicat (Weber-Wulff, 2014, p. 9).

c) Plagiatul structural

Acest tip de plagiat se referă la copierea structurii argumentative a unei alte lucrări, pornind de la scopul și obiectivele acesteia, la sursele folosite, notele de subsol și metodologia de cercetare. Deși conținutul nu este același, în cazul în care un student sau un cercetător recurge la o asemenea soluție trebuie să menționeze faptul că ideea de organizare a lucrării nu este una originală. Deși este o formă de plagiat dificil de identificat, acest lucru nu este imposibil, mai ales dacă există erori preluate din articolul copiat, cum ar fi explicațiile din notele de subsol sau mențiōnările bibliografice.

d) Plagiatul prin manipularea surselor

Este o tehnică utilizată extrem de frecvent, care arată în mod evident intenția de a plagia. Autorul folosește în mod corect tehnica de citare pentru un paragraf, utilizează ghilimele și face referire către autorul conținutului fie prin notă de subsol fie prin utilizarea parantezelor. În schimb, după paragraful citat corect, se poate să urmeze alte paragrafe, o pagină, un subcapitol sau chiar un capitol întreg preluat din opera unui alt autor, fără ca restul conținutului să mai fie atribuit. În alte situații, referința către autorul original este pusă exclusiv în bibliografie, fără a fi citat și în conținutul lucrării.

7. ALTE FORME DE LIPSĂ DE ONESTITATE ACADEMICĂ

Chiar dacă în România discuția despre plagiat și comportamentele lipsite de onestitate în mediul academic este una de dată relativ recentă, cercetătorii specializați în educație universitară din foarte multe țări au studiat în profunzime chestiunea integrității academice și, în special, a plagiatului. Astfel, au fost identificate și studiate alte situații în care lipsa de corectitudine se poate manifesta în rândul studenților.

Ghostwriting

Acest termen provine din cuvântul *ghostwriter*, care poate fi tradus în limba română prin „scriitor-fantomă”, ceea ce înseamnă că *ghostwriting* se poate traduce, ușor forțat, prin „scriitura unei fantome”. În continuarea acestui ghid vom utiliza termenul consacrat în limba engleză. Ghostwriter-ii sunt persoane angajate special să scrie o lucrare, o carte, fără ca publicul larg să știe cine este, în realitate, autorul. Dacă această practică este inacceptabilă în mediul universitar, ea este utilizată pe scară largă de vedete (cântăreți, actori), sportivi sau oameni politici pentru a-și scrie memoriile sau anumite secvențe de viață.

În străinătate *ghostwriting*-ul pentru studenți este extrem de dezvoltat, existând numeroase site-uri care oferă acest tip de servicii într-un deplin anonimat, astfel încât nici clientul nu va cunoaște identitatea celui care scrie tema, și nici scriitorul nu va ști cine îi este clientul. Intermedierea între cele două părți este asigurată de platforma electronică. Există două tipuri răspândite pe scară largă de lucrări produse pentru studenți care pot fi redactate ca urmare a contractării unor servicii de *ghostwriting* (Weber-Wulff, 2014, pp. 14-15):

- Lucrările personalizate sunt acele lucrări adaptate solicitărilor clientului, care poate să îi transmită celui care va scrie lucrarea o serie de cerințe, inclusiv bibliografia pe care ar trebui să o utilizeze. Paleta de lucrări studențești care poate fi acoperită de acest gen de servicii este una largă, de la eseuri și referate, la lucrări de licență sau disertație, la teze de doctorat.
- Lucrările la comandă scrise deja (*paper mills* în limba engleză, termen care ar putea fi tradus în română prin „fabrici de referate" sau „fabrici de lucrări") sunt puse la dispoziția studenților tot prin intermediul unor site-uri specializate. Acestea oferă studenților o bază de date online în care sunt stocate lucrări din domenii diferite. Accesul poate fi gratuit sau se poate cere ca persoana interesată să descarce o astfel de lucrare să încarce o alta pe site, la schimb.

Contract cheating

Acest termen este unul prea puțin cunoscut în mediul academic românesc, deși practica pe care o acoperă este una în creștere în ultimii ani. *Contract cheating* (în traducere 'contract pentru înșelăciune') este o formă a *ghostwriting*-ului, conceptul ca atare fiind lansat de Robert Clarke și Thomas Lancaster în 2006 (*apud* Weber-Wulff, 2014, p. 15). În accepțiunea celor doi autori, *contract cheating* înseamnă „prezentarea unei lucrări de către un student cu scopul de a obține notă de trecere, pentru care a plătit o persoană să o scrie în numele său". Particularitatea acestui tip de *ghostwriting* este dată de faptul că studentul deschide o licitație pe internet, pe un site specializat în acest sens, unde descrie tematica și cerințele exacte pentru realizarea lucrării de care are nevoie. În funcție de aceste criterii, o serie de scriitori-fantomă licitează suma pentru care se oferă

să scrie lucrarea, iar, de cele mai multe ori, studenții aleg să plătească prețul cel mai mic care le este oferit pentru serviciul solicitat.

Autoratul de onoare (din oficiu)

Dezvoltarea științifică din ultimii ani a fost facilitată, în special, de munca în echipe de cercetare, încurajată tot mai mult de comunitatea academică internațională. Acest lucru presupune implicarea unor specialiști care pot proveni din domenii cât mai diferite[20] și împărțirea sarcinilor pe parcursul tuturor etapelor de realizare a unui studiu: conceperea și organizarea lucrării, colectarea de date, documentarea teoretică, analizarea și redactarea. Toate persoanele care sunt, în final, menționate ca autori ai unor cercetări, trebuie să fi avut o contribuție la realizarea acesteia, atât la partea de cercetare, cât și la scrierea textului. Persoanele care au acordat sprijin echipei prin furnizarea unor opinii sau critici pot fi menționate în secțiunea rezervată mulțumirilor (*acknowledgement* în engleză).

Totuși, există destul de multe situații în care persoane care nu au participat la niciuna dintre etapele de realizare ale unui studiu sunt, în final, menționate ca autori. Conceptul de autor de onoare (*honorary author* în limba engleză) se referă la persoanele care nu au participat la realizarea unei lucrări, cărți sau cercetări și, cu toate acestea, figurează pe lista celor care au realizat-o. Genul acesta de practică este una destul de întâlnită în lumea academică. Există situații în care persoane care ocupă o poziție de conducere în mediul universitar sau care au o notorietate ridicată sunt menționate ca autori ai unor lucrări la a căror realizare nu au contribuit.

Decizia de a include un autor de onoare în colectivul de autori poate fi luată fie pentru a avea trecere la acea persoană, dacă aceasta ocupă o poziție de conducere, fie pentru a avea certitudinea că lucrarea va fi publicată și, ulterior, citată dacă acea persoană are o bună reputație în comunitatea academică. În urma unor situații în care s-a dovedit că unele lucrări științifice au fost plagiate sau conțineau date falsificate, iar unii dintre autori au declarat că nu au participat la realizarea respectivelor studii, modalitatea de raportare a autorilor a fost schimbată la nivel internațional. O serie de jurnale au introdus o procedură

[20] Pentru o mai bună înțelegere a unor fenomene complexe, cercetările științifice tind să fie realizate de echipe interdisciplinare, ceea ce presupune colaborarea între cercetători care provin din domenii diferite.

prin care toți autorii trebuie să semneze o declarație prin care să certifice faptul că au contribuit la realizarea lucrării în cauză. Alte jurnale solicită autorilor să precizeze în mod explicit contribuția fiecăruia dintre ei la realizarea studiului.

În cazul studenților, situațiile în care unii studenți sunt menționați ca autori ai unei lucrări de echipă la realizarea căreia nu au participat pot apărea destul de des. Includerea frauduloasă în echipa de lucru a unui proiect poate să aibă la bază motive care țin de competențele studenților și, totodată, de lipsa lor pe anumite domenii. Studenții care se pricep la o materie mai bine decât la o alta, pot cere să fie menționați ca autori la, de exemplu, matematică, oferind la schimb introducerea unei alte persoane în echipa de lucru de la informatică (Debora Weber-Wulff, 2014, p. 16). În condițiile în care grupul de lucru este unul numeros, profesorilor le este foarte greu să stabilească contribuția fiecărui cursant.

Falsificarea de date

Comunitatea științifică internațională a fost zguduită în ultimii ani de o serie de acuzații de falsificare sau alterare de date în studii realizate și publicate de cercetători reputați[21], recunoscuți la nivel mondial. Totuși, falsificarea de date nu este o problematică de dată recentă, această chestiune fiind analizată încă de la începutul secolului XIX de către inventatorul englez Charles Babbage (*apud* Weber-Wulff, 2014, p. 17). Babbage a clasificat fabricarea de date în patru categorii:

(1) falsificarea – este o procedură elaborată de denaturare a unor date;

(2) contrafacerea – implică fabricarea completă a unor date;

(3) decuparea – presupune eliminarea datelor care nu corespund ipotezei de lucru;

(4) prepararea – înseamnă efectuarea mai multor măsurători, analize, interviuri etc., și raportarea exclusivă a acelor date considerate convenabile de către cercetător (Weber-Wulff, 2014, p. 17).

---

[21] Cazurile cercetătorilor Diederick Stapel (Univeristatea din Tilburg), Mark Hauser (Universitatea Harvard) sau Haroko Obokata (Institutul Riken), acuzați de falsificare de date, au fost prezentate de lectorul universitar dr. Emanuel Socaciu (Facultatea de Filosofie) la una dintre întâlnirile grupului de implementare a proiectului Fondul de Dezvoltare Instituțională (FDI) „Promovarea eticii și deontologiei academice în Universitatea din București".

Pentru limitarea cazurilor în care poate să apară alterarea datelor, comunitatea științifică a introdus o procedură de management a datelor care se referă la modalitatea de colectare a informațiilor, proprietatea și responsabilitatea asupra datelor colectate, păstrarea și partajarea accesului la date cu alți cercetători sau chiar cu alte persoane interesate[22].

Procedura de management a datelor include:

- supravegherea modalității de colectare a datelor;
- asigurarea confidențialității subiecților care au participat la studiu;
- stocarea în siguranță a datelor astfel încât baza de date să poată fi pusă la dispoziția altor cercetători interesați de replicare;
- analizarea și utilizarea datelor într-o manieră responsabilă;
- prezentarea veridică a datelor.

Partajarea datelor obținute în urma realizării unui studiu științific este o practică distinctivă în comunitatea academică, reglementată prin diferite coduri de etică ale unor instituții de învățământ sau asociații profesionale. Importanța principiului partajării de date a fost explicat printr-o serie de argumente de către National Institute of Health din Statele Unite ale Americii:

- „consolidarea cercetării științifice pornind de la criteriul transparenței;
- încurajarea diversității de analiză și opinie;
- promovarea unor cercetări noi, a unor ipoteze și metode de analiză noi sau alternative;
- sprijinirea studiilor care vizează metode de colectare și măsurare a datelor;
- facilitarea educației unor noi cercetători;
- posibilitatea explorării unor subiecte care nu au fost vizate de cercetătorii inițiali;
- posibilitatea de a crea noi seturi de date prin combinarea datelor din surse multiple”[23].

Partajarea de date poate fi plasată sub embargou prin documentele proiectului de cercetare, însă acest lucru este delimitat, de regulă, la un anumit interval de timp, după care accesul devine public.

---

[22] Pentru mai multe informații despre etica în cercetarea științifică poate fi studiat *Manualul european privind etica în cercetare* elaborat de Comisia Europeană, https://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/textbook-on-ethics-report_en.pdf. Accesat la data de 9 decembrie 2017.

[23] Mai multe informații despre partajarea de date în comunitate științifică pot fi accesate pe site-ul Institutul Național pentru Sănătate din Statele Unite ale Americii, https://grants.nih.gov /grants/policy/data_sharing/data_sharing_faqs.htm#898. Accesat la data de 9 decembrie 2017.

8. IDENTIFICAREA PLAGIATULUI

Identificarea plagiatului într-o lucrare realizată de un student pentru o temă de curs, laborator sau seminar, poate fi o chestiune relativ simplă dacă profesorul îi acordă atenție sporită atunci când o corectează, chiar dacă nu utilizează un soft de detectare a similitudinilor. În cazul unei teze de doctorat, descoperirea porțiunilor plagiate poate să fie ceva mai complicată în lipsa unui soft specializat, având în vedere dimensiunile acesteia, însă în niciun caz nu este imposibilă.

Totuși, există o serie de indicii care îi pot atrage atenția unui profesor că lucrarea pe care o examinează ar putea să nu fie originală:

- existența într-un text a mai multor tipuri de caractere (de exemplu, *Times New Roman* este alternat cu *Calibri*) sau a mărimii corpului de literă;
- existența unor greșeli neuzuale, precum scrierea unor cuvinte, o topică ciudată, care poate indica traducerea dintr-o limbă străină a unui pasaj cu ajutorul *Google Translate*;
- modalitatea de frazare este una elaborată și neuzuală pentru maniera de exprimare a respectivului student;
- o succesiune ciudată sau ilogică a subcapitolelor;
- stiluri diferite de exprimare, de la unele tehnice la unele extrem de simple;
- alternarea modalității în care autorul se referă la el însuși, de la persoana I-a singular la persoana I-a plural;
- alternarea modalităților de citare în interiorul unui capitol sau subcapitol sau stiluri diferite de citare de la un capitol la altul (de la citarea cu paranteze se trece la citarea prin note de subsol);
- lipsa totală a referințelor bibliografice în unele subcapitole sau capitole;
- alternarea modalităților de scriere a autorilor, lucrărilor sau anului incluse în bibliografie;

- folosirea unor surse bibliografice mult prea vechi în raport cu data la care a fost scrisă lucrarea;
- terminologia folosită nu a fost predată la cursuri și nu se regăsește în bibliografia indicată;
- greșeli de atribuire a unor surse, cum ar fi indicarea în mod greșit a unui autor în bibliografia lucrării.

Dezvoltarea tehnicilor moderne de comunicare și a internetului sunt principalele explicații pentru faptul că mulți studenți și cercetători preferă documentarea online. În mod indiscutabil, există și alte cauze. Accesul electronic instantaneu la o cantitate foarte mare de documente sau cărți, la arhivele online ale jurnalelor sau la bazele de date specializate, care pun la dispoziție lucrări științifice, face ca această opțiune de documentare să fie tot mai răspândită. Nevoia de raportare la ultimele studii publicate este o altă explicație.

Gradul de accesibilitate la resursele online este și una dintre principalele cauze care explică gradul foarte mare de plagiat în rândul studenților, indiferent de spațiul cultural sau geografic în care se află. Cum unul dintre principale motive pentru problema propagării plagiatului este pus pe seama mijloacelor electronice, tot acestea sunt și cele care oferă o soluție pentru înlesnirea identificării: așa-numitele softuri anti-plagiat[24].

Sistemele electronice de detectare a plagiatului, cum sunt Turnitin sau iThenticate, nu au, în sine, capacitatea de a descoperi porțiunile plagiate dintr-o lucrare, ci pot oferi strict indicii despre nivelul de similitudine între textul examinat și alte texte. Acest tip de softuri verifică asemănarea dintre o lucrare și conținutul tuturor documentelor care sunt disponibile online, dar și în baza de date proprie, în care au fost înmagazinate toate textele controlate anterior. Stocarea în baze de date a lucrărilor verificate anterior cu un soft specializat poate să ajute cadrele didactice să descopere dacă un text prezentat de un student a mai fost utilizat în trecut de același student sau de un altul.

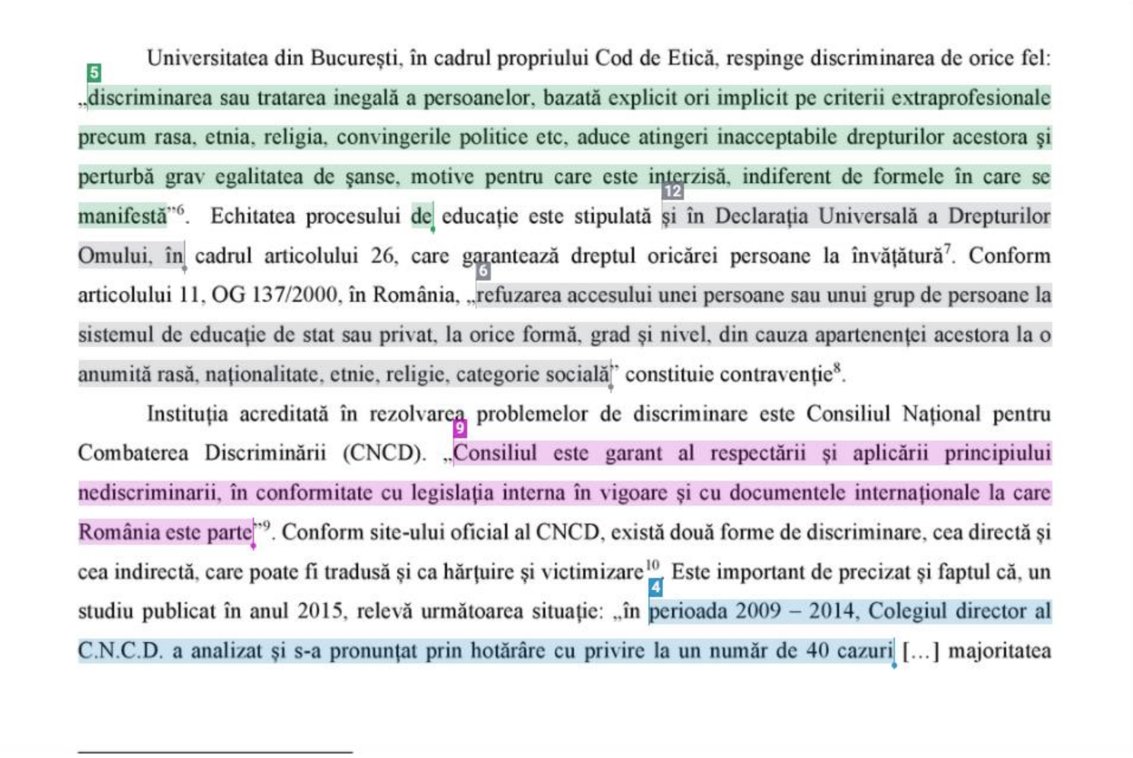
[24] În acest moment sunt disponibile mai multe softuri folosite de universități pentru verificarea similitudinilor, printre acestea numărându-se, pe lângă Turnitin sau iThenticate, și SEMPLAG, Plagiarism-detector.com, Sistemantiplagiat.ro, Safe assign. Folosirea acestor softuri la nivelul universităților românești a fost recunoscută prin Ordinul de Ministru nr. 3485/2016. Pentru mai multe informații, a se vedea Curriculum-cadru al cursului de Deontologie academică al UB. Alte sisteme de detectare a similitudinilor, care funcționează contra-cost, apreciate de comunitatea academică sunt Urkund și Copyscape. Unele sisteme electronice de acest tip sunt gratuite, precum Dupli Checker, Copyleaks, PapaerRater, Plagiarisma, Plagiarism Checker, Plagium, PlagScan, PlagTracker, Quetext sau Viper.

Deși cea mai des utilizată denumire pentru acest tip de programe este cea de soft anti-plagiat, trebuie cunoscut faptul că aceste programe nu detectează plagiatul în sine, ci gradul de similitudine dintre o lucrare examinată și alte texte existente în mediul online sau în baza proprie de date. Softul are capacitatea de a emite un raport de analiză, care include porțiunile de text identificate ca fiind similare cu alte texte, indicii despre sursa de proveniență a textului, dar și procentul de similitudine din lucrarea supusă verificării. Mai departe, aceste rapoarte trebuie verificate de către cadrul didactic, cel care poate pune verdictul de plagiat.

Analizarea unei lucrări trecute prin filtrul unui sistem de detectare a similitudinilor presupune examinarea fiecărei porțiuni indicate ca fiind problematică. Profesorul va trebui să verifice dacă citarea s-a făcut în mod corect, prin utilizarea ghilimelelor și indicarea sursei de unde a fost preluat textul. În cazul în care ghilimelele nu marchează textul preluat, deși se face referire la autor prin folosirea parantezelor sau printr-o notă de subsol, avem de-a face cu un caz de plagiat.

Pentru o mai bună înțelegere a modului în care poate fi identificată o situație de similitudine și una de plagiat cu ajutorul unui program specializat, vom oferi două astfel de exemple. Cele două cazuri alese prezintă porțiuni din două lucrări diferite, care au fost analizate de softul Turnitin.

În *Imaginea 1* avem un fragment dintr-o lucrare a unui masterand în care procentul de similitudine indicat de softul Turnitin a fost de 41%. Așa cum se poate vedea, pasajele marcate indică similitudine cu paragrafe din alte lucrări, însă, în acest caz, studentul a citat în mod corect, utilizând ghilimelele și indicând sursa de proveniență a textului care nu-i aparține prin utilizarea notelor de subsol.

Universitatea din București, în cadrul propriului Cod de Etică, respinge discriminarea de orice fel: „discriminarea sau tratarea inegală a persoanelor, bazată explicit ori implicit pe criterii extraprofesionale precum rasa, etnia, religia, convingerile politice etc, aduce atingeri inacceptabile drepturilor acestora și perturbă grav egalitatea de șanse, motive pentru care este interzisă, indiferent de formele în care se manifestă"[6]. Echitatea procesului de educație este stipulată și în Declarația Universală a Drepturilor Omului, în cadrul articolului 26, care garantează dreptul oricărei persoane la învățătură[7]. Conform articolului 11, OG 137/2000, în România, „refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la sistemul de educație de stat sau privat, la orice formă, grad și nivel, din cauza apartenenței acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială" constituie contravenție[8].

Instituția acreditată în rezolvarea problemelor de discriminare este Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD). „Consiliul este garant al respectării și aplicării principiului nediscriminarii, în conformitate cu legislația interna în vigoare și cu documentele internaționale la care România este parte"[9]. Conform site-ului oficial al CNCD, există două forme de discriminare, cea directă și cea indirectă, care poate fi tradusă și ca hărțuire și victimizare[10]. Este important de precizat și faptul că, un studiu publicat în anul 2015, relevă următoarea situație: „în perioada 2009 – 2014, Colegiul director al C.N.C.D. a analizat și s-a pronunțat prin hotărâre cu privire la un număr de 40 cazuri [...] majoritatea

Imaginea 1. Caz de similitudine în care nu este vorba despre plagiat

În *Imaginea 2* este ilustrat cazul unei alte lucrări, realizate tot de un masterand, în care profesorul examinator a pus verdict de plagiat deoarece cursantul nu citează în mod corect, prin utilizarea celor două procedee cumulative consacrate, ghilimelele și indicarea autorului de unde a preluat conținutul. În cazul paragrafului de mai jos există două tipuri de plagiat: plagiatul de tip *copy-paste* în cazul primelor trei rânduri, care sunt copiate cuvânt cu cuvânt, fără a fi marcate cu ghilimele și indicarea sursei. Celelalte două paragrafe sunt și ele plagiate, deși la finalul fiecăruia dintre ele masterandul face trimitere prin note de subsol către autorul original. Lipsa ghilimelelor determină verdictul de plagiat și încadrarea în categoria de plagiat prin atribuire parțială a sursei. În cazul acestei lucrări, procentul de similitudine indicat de soft a fost de 87%.

Cuvântul „plagiat" vine, din latinescul „plagium", care se traduce prin „a vinde altora sclavi furaţi sau care nu aparţin vânzătorului". Termenul şi-a păstrat până acum sensul originar, pentru că el este, din punct de vedere semantic, sinonim cu furt.

3

Plagiatul reprezintă o fraudă intelectuală care uneori poate lua proporţii grave: furt intelectual deliberat. Forma cea mai gravă este aceea de a-ţi clădi o carieră universitară şi de cercetare pe baza unor publicaţii care sunt rezultat al fraudei. [1]

Plagiatul semnifică preluarea integrală sau parţială a unui material realizat de un alt autor, şi prezentarea acestuia ca aparţinând propriei persoane (fie într-o lucrare scrisă, de tipul refera-telor, articolelor, tezelor de licenţă, experiment, etc. fie într-o prezentare orală). [2]

Imaginea 2. Caz de similitudine în care este vorba despre plagiat

Așa cum reiese din analiza celor două cazuri, un procent mare de similitudine indicat de soft nu înseamnă că avem de-a face, în mod automat, cu un caz de plagiat. Totuși, un procent mare de similitudine într-o lucrare în care criteriile de atribuire au fost respectate poate indica faptul că avem de-a face cu un text realizat prin însăilarea unor citate, în care contribuția studentului este redusă, iar gradul de originalitate inexistent. Într-o astfel de situație, examinatorul poate decide fie acordarea unei note mici, fie nepromovarea studentului.

Profesorul examinator va exclude suspiciunea de plagiat în următoarele situații atunci când evaluează un raport de similitudine în care sunt indicate asemănări cu alte texte:

- textul reprezintă un citat, marcat cu ghilimele și indicarea sursei prin notă de subsol sau paranteze;
- textul aparține aceluiași autor, fiind publicat anterior, lucru menționat în mod explicit;
- textul a fost publicat online înainte de emiterea raportului de similitudine;

- textul indicat ca fiind similar este o înșiruire de minimum cinci cuvinte consecutive care reprezintă o sintagmă uzuală, „din acest punct de vedere”, sau denumiri de instituții, Consiliul Național pentru Atestarea Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (Murgescu, 2017, pp. 78-79).

Google

Atunci când profesorul nu are acces la un soft de detectare a similitudinilor, acesta poate verifica autenticitatea unor pasaje dintr-o lucrare cu ajutorul internetului, mai precis a motorului de căutare *Google*. Acest motor de căutare are indexate un număr important de lucrări, cărți (*Google Books*) sau documente, ceea ce poate face căutarea online relativ simplă. Evident că acest tip de verificare presupune alocarea unui timp mult mai mare pentru verificarea unor lucrări decât în situația în care se utilizează un program specializat. Verificarea cu ajutorul *Google* poate fi făcută prin preluarea unei succesiuni de câteva cuvinte, minimum cinci, din lucrarea studentului și introducerea acestora în motorul de căutare. Pentru a limita rezultatele care pot fi generate de instrumentul de căutare la secvența dorită, se recomandă plasarea succesiunii de cuvinte alese între ghilimele, astfel încât să fie căutat doar pasajul dorit.

În cazul în care examinatorul are suspiciunea că studentul a copiat un anumit pasaj prin traducerea acestuia dintr-o limbă străină, poate să caute o anumită secvență de cuvinte în limba din care presupune că s-a făcut preluarea și care nu poate fi tradusă decât într-un singur mod în limba română. O altă variantă este verificarea lucrărilor autorilor străini indicate în bibliografie. Această modalitatea de verificare poate fi una destul de complicată, deoarece poate presupune investirea unei perioade mai mari de timp pentru o singură lucrare.

Verificarea la bibliotecă

Atunci când rezultatele căutărilor cu un program specializat și căutarea pe *Google* nu dau niciun rezultat, dar, cu toate acestea, profesorul are o suspiciune ridicată cu privire la originalitatea unei lucrări, poate recurge la verificarea acesteia cu ajutorul cărților,

revistelor sau a altor resurse documentare nedigitalizate, la bibliotecă. Un efort de acest tip poate fi depus atunci când este vorba despre lucrări de doctorat sau alte cercetări științifice mai complexe.

Oricare dintre indiciile enumerate mai sus care ar putea atrage atenția unui profesor că o lucrare nu este originală poate fi un bun punct de pornire. Identificarea plagiatului fără utilizarea instrumentelor electronice poate fi făcută plecând de la notele de subsol și bibliografie. De exemplu, dovezile de plagiat în teza de doctorat a fostului vicepremier Gabriel Oprea au fost descoperite după ce s-a constat că lucrarea acestuia nu are introducere și concluzii, iar prima notă de subsol începea cu „op.cit.", care în convențiile internaționale de citare în lucrările științifice înseamnă *operă citată anterior* (Șercan, 2017, p. 19).

Existența unor greșeli în transcrierea numelor unor autori sau a lucrărilor poate să fie, de asemenea, un indiciu de la care se poate începe verificarea. O astfel de situație a fost constatată în teza de doctorat a procurorului-șef al Direcției Naționale Anticorupție, Laura Codruța Kövesi, care a citat într-o notă de subsol un autor inexistent: „Tamam M.". În realitate, era vorba despre Tamara Makarenko, care ar fi trebuit citată ca „Makarenko T." Plecându-se de la respectiva notă s-a constat că, de fapt, conținutul pentru care aceasta a indicat-o pe „Tamam M." ca fiind autor, îi aparținea în realitate lui Emil Hedeșiu, care nu preluase nicio porțiune din textul respectivei autoare, ci făcea o simplă referire la o idee expusă de Tamara Makarenko[25].

Un alt tip de eroare care poate duce la identificarea unei situații de plagiat fără a se utiliza un soft electronic este scrierea greșită a bibliografiei. Indiciile de plagiat în teza de doctorat a fostului ministru de Interne Petre Tobă au fost descoperite după ce s-a constatat că numele a doi autori renumiți, Berry Buzan și Joseph Stiglitz[26], erau trecute la litera „A", având particula „Apud" înainte, și nu la literele „B", respectiv „S". În convențiile internaționale de citare, particula „apud", care înseamnă „după", este utilizată atunci când

[25] A se vedea articolul „Teza de doctorat a Laurei Codruța Kövesi: suspiciuni, omisiuni, greșeli", publicat de Emilia Șercan pe site-ul Pressone, https://pressone.ro/teza-de-doctorat-a-laurei-codruta-kovesi-suspiciuni-omisiuni-greseli/. Accesat la data de 9 decembrie 2017.

[26] A se vedea articolul „Tobă de carte. 250 de pagini din teza de doctorat a ministrului de interne, Petre Tobă, sunt copiate din alte lucrări", publicat de Emilia Șercan pe site-ul Pressone, https://pressone.ro/toba-de-carte-250-de-pagini-din-teza-de-doctorat-a-ministrului-de-interne-petre-toba-sunt-copiate-din-alte-lucrari/. Accesat la data de 9 decembrie 2017.

cel care redactează o lucrare științifică nu citește un autor în original, ci găsește referirea la o idee a acestuia sau chiar un citat din acesta în lucrarea unui alt autor. Pentru a exemplifica mai bine, să presupunem că în cartea *The Power Elite* a lui Wright Mills găsim un citat din Walter Lippmann, pe care dorim să îl utilizăm în lucrarea noastră. Citarea corectă va fi Lippmann *apud* Mills.

9. CONSECINȚE ȘI SANCȚIUNI

Încălcarea normelor de integritate academică poate atrage după sine o serie de sancțiuni, care sunt prevăzute în Legea nr. 1/2011 a educației naționale, Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnică și inovare, Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, Carta Universității din București, Codul de Etică al Universității din București și în Regulamentul privind activitatea profesională a studenților.

Legea nr. 1/2011 a educației naționale stipulează la art. 319, alin. 1, următoarele sancțiuni care se pot aplica de către comisia de etică studenților și studenților doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare:

a) avertisment scris;

b) exmatricularea;

c) alte sancțiuni prevăzute de Codul de etică și deontologie universitară.

În spiritul principalei misiuni a Universității din București, de a educa și transfera cunoaștere, Codul de etică prevede ca, în cazul abaterilor involuntare, generate de lipsa de experiență sau de neglijență, să primeze măsurile formative și de corectare a conduitei, și nu atât aplicarea unor pedepse drastice. În acest caz, cadrul didactic îi poate solicita studentului refacerea lucrării în care au fost constatate abateri de la normele etice și recomandarea de lectură a unor volume despre etica și integritatea academică. În situația de recidivă se poate aplica cea mai aspră sancțiune prevăzută de Codul de Etică, exmatricularea.

Procedura de sancționare în cazul încălcărilor normelor academice este detaliată și explicată în Regulamentul privind activitatea profesională a studenților. Astfel, în cazul în care un student încercă să promoveze un examen prin fraudă *„va fi exmatriculat de către Rector, la propunerea consiliului facultății,* ***fără drept de reînmatriculare****”,* potrivit art. 24, alin. (1).

Fie cadrul didactic care a constat o situație de fraudă, fie comisia de examinare, are obligația de a întocmi pe loc un proces-verbal de depistare a fraudei, în care va detalia situația pe care a constatat-o, iar, ulterior, va înainta procesul-verbal conducerii facultății sau a departamentului. Probele care demonstrează producerea fraudei (înscrisuri, mijloace tehnice interzise) vor fi reținute de către cadrul didactic sau de comisia de examinare și predate conducerii facultății.

Procesul-verbal de constatare a fraudei semnat de cadrul didactic sau de toți membrii comisiei de examinare, va fi înaintat decanului facultății sau șefului de departament, care îl va prezenta și supune dezbaterii Consiliului facultății. Dacă există și probe care au fost ridicate de la student, acestea vor fi puse la dispoziția conducerii facultății.

Consiliile facultăților, în urma analizării situațiilor care le-au fost semnalate, pot solicita detalii suplimentare care să ajute la clarificarea circumstanțelor pe care trebuie să le analizeze. Atunci când competența Consiliului facultății este depășită sau cazul este deosebit de grav, se poate cere emiterea unui punct de vedere din partea Comisiei de Etică.

Pentru situațiile a căror gravitate nu este considerată foarte mare, studentul poate fi notat cu nota 1 (unu) și poate primi, suplimentar, un avertisment scris din partea Consiliului facultății. Propunerea de exmatriculare a unui student poate fi făcută de Consiliul facultății, iar decizia efectivă de exmatriculare va fi semnată de către rector. Studentului care a fost exmatriculat pentru fraudă nu i se recunoaște perioada de studii până la

momentul eliminării din universitate. În această situație, studentul exmatriculat nu se poate reînmatricula într-o altă universitate în anul de studiu în care se afla.

Potrivit art. 56, lit. (e) din Regulamentul privind activitatea profesională a studenților, *„studentul exmatriculat pentru fraudă sau pentru alte abateri grave de la disciplina universitară (reglementate în Carta și regulamentele Universității din București) nu mai poate fi reînmatriculat la Universitatea din București și nu va putea participa la procedura de admitere la facultățile Universității pentru o perioadă de 3 ani”*.

10. EFECTELE SOCIALE ALE LIPSEI DE INTEGRITATE ACADEMICĂ

Toți membrii comunității academice, studenți și cadre didactice, trebuie să fie conștienți de implicațiile lipsei de onestitate academică asupra reputației instituționale și personale. Marile universități luptă în mod constant pentru limitarea acestor comportamente prin promovarea unor politici proprii și prin cultivarea valorilor care individualizează mediul academic: onoarea, încrederea, corectitudinea, respectul și responsabilitatea.

Promovarea principiilor de integritatea academică și performanță are ca scop formarea unor comportamente și atitudini corecte, pe care studenții să le adopte și în viața de zi cu zi, având în vedere faptul că universitățile își instruiesc cursanții pentru dezvoltarea unor cariere viitoare.

Eșecul în realizarea acestor obiective poate avea consecințe pe termen lung asupra indivizilor, instituțiilor de învățământ și chiar a întregii societăți. Efectele sociale ale lipsei unor valori autentice se pot materializa, în mod concret, printr-o serie de urmări:

- deprecierea calității învățământului;
- instalarea unor percepții negative la nivelul societății despre ceea ce reprezintă învățământul universitar;
- devalorizarea statutului de cadru didactic universitar;
- stigmatizarea cercetării științifice;
- subaprecierea studiilor doctorale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Diekhoff, G.M. et al. 1996. "College cheating: Ten years later", în *Research in Higher Education***,** 37, pp. 487–502.

Fish, R., Hura, G. 2013. "Students' perceptions of plagiarism", în *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 13 (5), pp. 33 – 45.

Graham, M.A., Monday, J., O'Brien, K. & Steffen, S. 1994. "Cheating at small colleges: An examination of student and faculty attitudes and behaviors", în *Journal of College Student Development*, 35, pp. 255-260.

Hensley, L.C., Kirkpatrick, K.M. & Burgoon, J. M. (2013). "Relation of gender, course enrollment, and grades to distinct forms of academic dishonesty". *Teaching in Higher Education*, 18 (8), pp. 895-907.

Ives, B. et al. 2016. "Patterns and predictors of academic dishonesty in Romanian university students", în *Higher Education*, 74 (5), pp. 815 – 831.

McCabe, D.L. & Klebe Treviño, L. 1993. "Academic dishonesty: Honor codes and other contextual influences", în *Journal of Higher Education,* 64, pp. 522–538.

McCabe, D.L., & Klebe Treviño, L. 1997. "Individual and contextual influences on academic dishonesty: A multicampus investigation", în *Research in Higher Education,* 38, pp. 379–396.

McCabe, D.L. 2001. "Cheating: Why students do it and how we can help them stop", în *American Educator*, 25, pp. 38–43.

McCabe, D.L., Klebe Treviño, L. & Butterfield, K.D. 2001. "Cheating in Academic Institutions: A Decade of Research", în *Ethics & Behavior,* 11, pp. 219-232.

McCabe, D.L. 2005. "It takes a village: Academic dishonesty and educational opportunity", în *Liberal Education,* 91, pp. 26–32.

McCabe, D.L., Butterfield, K.D., & Klebe Treviño, L. 2006. "Academic dishonesty in graduate business programs: Prevalence, causes, and proposed action", în *Academy of Management Learning and Education,* 5, pp. 294–305.

Murgescu, M. 2017. „Mijloace electronice de verificare a lucrărilor: avantaje, limite, aplicație practică", în *Deontologie academică. Curriculum-cadru*, Editura Universității din București.

Nye, J.S. 2012. *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iași.

Park, C. 2003. "In Other (People's) Words: plagiarism by university students—literature and lessons", în *Assessment & Evaluation in Higher Education,* 28 (5), pp. 471 – 488.

Simkin, M.G., McLeod, A. 2010. "Why Do College Students Cheat?", în *Journal of Business Ethics*, 94, pp. 441–453.

Straw, D. 2002. "The plagiarism of generation 'Why Not?", în *Community College Week*, 14 (24): 4–7.

Șercan, E. 2017. *Fabrica de doctorate sau cum se surpă fundamentele unei nații,* Editura Humanitas, București.

Turcu, G. 2017. „Copy, right? Contrafacerea dreptului de autor", în *Curierul Judiciar*, nr. 9, pp. 469-544.

Teodorescu, A. & Andrei, T. 2008. „Faculty and peer influnces on academic integrity: college cheating in Romania", în *Higher Education*, 57 (3), pp. 267-282.

Weber-Wulff, D. 2014. *False Feathers. A perspective on Academic Plagiarism*, Springer, Berlin.

Carta Universitară a Universității din București, http://www.unibuc.ro/n/organizare/senat-ub/docs/2016/sep/27_13_41_23Carta_Universitatii_din_Bucuresti_2016.pdf

Codul de Etică al Universității din București, http://www.unibuc.ro/n/despre/Codul_de_etica_al_Universitatii_din_Bucuresti.php

Declarația Universală a Drepturilor Omului, http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf

Dicționarul Explicativ al Limbii Române, https://dexonline.ro/definitie/plagiat%20

Glendinning, I. 2014. „Plagiarism policies in Romania", http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-23%20RO%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20Romania%20Narrative.pdf

Ghidul Turnitin, http://turnitin.com/assets/en_us/media/plagiarism_spectrum.php?_ga=2.215361631.994571350.1512570748-1133776615.1507661569

Ghidul iTthenticate, http://www.ithenticate.com/resources/infographics/types-of-plagiarism-research

Legea 8/1996 a drepturilor de autor și drepturilor conexe, http://www.orda.ro/fisiere/2015/Legislatie/Lege_8_1996_ultima_modificare_9%20nov_2015.pdf

Legea 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, http://www.lib.ugal.ro/Legislatie/legislatie_resurse_umane/Legea_206_27_mai_2004.pdf

London's Global University, https://www.ucl.ac.uk/srs/academicmanual/c0/archive /documents/appendices-older/Appendix_42_-_Plagiarism_.pdf

Manualul european privind etica în cercetare elaborat de Comisia Europeană, https://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/textbook-on-ethics-report_en.pdf

Institutul Național pentru Sănătate din Statele Unite ale Americii, https://grants.nih.gov /grants/policy/data_sharing/data_sharing_faqs.htm#898

Oficiul European pentru Drepturi de Autor, https://www.eucopyright.com/ro/ce-este-proprietatea-intelectuala

Regulamentul privind activitatea profesională a studenților, http://www.unibuc.ro /n/student/docs/2016/sep/22_16_02_57Regulament_privind_activitatea_profesionala_a_s tudentilor_2016.pdf

Sandu, D. 2017. „Spre o diagnoză integrată a plagiatului", *Contributors* http://www.contributors.ro/administratie/educatie/spre-o-diagnoza-integrata-a-plagiatului/

Șercan, E. 2016. „Teza de doctorat a Laurei Codruța Kövesi: suspiciuni, omisiuni, greșeli", *Pressone*, https://pressone.ro/teza-de-doctorat-a-laurei-codruta-kovesi-suspiciuni-omisiun i-greseli/

Șercan, E. 2015. „Tobă de carte. 250 de pagini din teza de doctorat a ministrului de interne, Petre Tobă, sunt copiate din alte lucrări", *Pressone,* https://pressone.ro/toba-de-carte-250-de-pagini-din-teza-de-doctorat-a-ministrului-de-interne-petre-toba-sunt-copiate-din-alte-lucrari/

Tiparul s-a executat sub cda 4249/2017
la Tipografia Editurii Universităţii din Bucureşti